

Dabas lieguma “Pļieņciema kāpa” dabas aizsardzības plāns

Dabas liegums atrodas Tukuma rajona Engures pagastā
Plāns izstrādāts laika periodam no 2005. gada līdz 2015. gadam

izskatīšanai LR Vides ministrijā

Izstrādātājs:

Juridiskās personas nosaukums:
Latvijas Dabas fonds

Projekta vadītāja:
Ieva Rove

Rīga
2005. gada novembris

dabas aizsardzības plāna izstrādes darba grupa

Baiba Strazdiņa

kartogrāfija, Latvijas Dabas fonds

Guntis Eberhards

procesi jūras krastā, LU Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte

Ieva Rove

augu sugas un biotopi, plāna izstrādes vadītāja, Latvijas Dabas fonds

Lelde Eņģele

projekta I etapa asistente, Latvijas Dabas fonds

Marina Čičendajeva

projekta III etapa asistente, Latvijas Dabas fonds

Oskars Keišs

putnu sugas, Latvijas ornitoloģijas biedrība

Voldemārs Spuņģis

bezmugurkaulnieki, LU Bioloģijas fakultāte, Zooloģijas un dzīvnieku ekoloģijas katedra

Fotogrāfijas uz 1. vāka – G.Eberhards, I.Rove

dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupa

Gundega Freimane

Dabas aizsardzības pārvaldes Sugu un biotopu daļas vadītāja vietiece

Sandra Galiņa

VAS "Latvijas valsts meži" Zemgales mežsaimniecības vides speciāliste

Guntis Dišlers

VAS "Latvijas valsts meži" Zemgales mežsaimniecības 1. Engures iecirkņa vadītājs

Jānis Greivulis

Valsts meža dienesta Tukuma virsmežniecības inženieris vides aizsardzības jautājumos

Lienīte Feldmane

Valsts vides dienesta Ventspils reģionālā vides pārvalde

Andris Kalnozols

Engures pagasta pašvaldības priekšsēdētājs

Lora Gleitnere

SIA "Ulmes" pārstāve

Liene Rieksta – Hofmane

Engures pagasta iedzīvotāju pārstāve

Vaironis Dreimanis

"Plunči" īpašnieks

1.attēls

SATURS

IEVADS	7
KOPSAVILKUMS.....	9
I DAĻA. APRAKSTS	11
1.1. TERITORIJAS JURIDISKĀS SAISTĪBAS	11
1.1.1. Latvijas likumdošana	11
1.1.2. Starptautiskās saistības un Eiropas Savienības noteiktās saistības	14
1.1.3. Īpašuma tiesības.....	15
1.2. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU	17
1.2.1. Teritorijas atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas	17
1.2.2. Esošais teritorijas zonējums	17
1.2.3. Teritorijas apsaimniekošanas infrastruktūra.....	17
1.2.4. Teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture.....	19
1.2.5. Teritorijas kultūrvēsturiskais raksturojums.....	21
1.2.6. Kartogrāfiskais materiāls par teritoriju	22
1.3. TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS	22
1.3.1. Klimats	22
1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija.....	23
1.3.3. Hidroloģija.....	25
1.3.4. Augšnes	25
1.4. TERITORIJAS BIOLOĢISKAIS RAKSTUROJUMS.....	26
1.4.1. Flora	26
1.4.2. Fauna	27
1.4.3. Biotopi.....	32
1.5. TERITORIJAS SOCIĀLEKONOMISKAIS RAKSTUROJUMS.....	36
1.5.1. Demogrāfiskā analīze (iedzīvotāji, nodarbinātība)	36
1.5.2. Teritorijas izmantošanas veidi.....	36
1.5.2.1. Tūrisms un atpūta.....	36
1.5.2.2. Mežsaimniecība	36
1.5.2.3. Medības.....	37
1.5.2.4. Citi teritorijas izmantošanas veidi.....	37
1.6. INFORMĀCIJAS AVOTI	38
II DAĻA. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS	40
2.1. TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	40
2.2. BIOTOPI KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TOS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	42
2.3. SUGAS KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	44
2.4. TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS	45
III DAĻA. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI	46
3.1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS IDEĀLIE JEB ILGTERMIŅA MĒRĶI.....	46
3.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRĶI PLĀNĀ APSKATĪTĀJAM APSAIMNIEKOŠANAS PERIODAM	46
IV DAĻA. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI.....	47
4.1. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	47
4.2. IETEICAMĀIS ZONĒJUMS.....	60
V DAĻA. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA	61

5.1. PLĀNA IEVIEŠANAS PRAKTISKIE ASPEKTI.....	61
5.2. PLĀNA ATJAUNOŠANA	61
5.3. NEPIECIEŠAMIE GROZĪJUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMOS	61
5.4. PRIEKŠLIKUMI TERITORIJAS INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTAM.....	61
PIELIKUMS.....	62

Pielikumu saraksts

Sabiedrības informēšana un plāna izstrādes process

- 1.1. Informatīvās sēdes protokols
- 1.2. 20.07.2005. uzraudzības grupas sēdes protokols
- 1.3. 08.09.2005. uzraudzības grupas sēdes protokols
- 1.4. 27.10.2005. plāna 1. redakcijas sabiedriskā apspriešana
- 1.5. 02.11.2005. uzraudzības grupas sēdes protokols
- 1.6. 17.11.2005. uzraudzības grupas sēdes protokols

Teritorijas apraksts

2. Zemes īpašumu veidu karte
- 3.1. Spēkā esošās dabas lieguma robežas shēma un apraksts
- 3.2. Precizētās dabas lieguma robežas ar paplašinājumu shēma un robežas apraksts
4. Augšņu grupas (FAO klasifikācija)

Bioloģiskais apraksts

- 5.1. Retās un aizsargājamās augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugas, karte
- 5.2. Retās un aizsargājamās augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugas, tabula
- 6.1. Mežaudžu plāns, karte
- 6.2. Meža taksācijas apraksti, tabula
- 6.3. Biotopi pēc Latvijas biotopu klasifikācijas, karte
- 6.4. Aizsargājamie biotopi, karte
- 6.5. Dabas vērtības, karte

7. LR VVD Venstpils RVP 26.09.2005. vēstules Nr. 9.4.-6.2/78 kopija

Plānotie pasākumi

- 8.1. Apsaimniekošanas pasākumi, karte
 - 8.1.1. Smilšu izpūšanas samazināšanas pasākumi
- 8.2. Potenciālā atpūtas un izziņas infrastruktūra, karte

IEVADS

Dabas liegums "Plienčiema kāpa" atrodas Tukuma rajona Engures pagastā (1. attēls, 4. lpp). Valsts nozīmes dabas liegums ir dibināts 1987. gadā, kopš 2004. gada tas ir iekļauts arī Eiropā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīklā – *NATURA 2000*.

Liegums izveidots izteikta, vienlaidus piekrastes kāpu vaļņa aizsardzībai. Kāpu valnis klāts ar vecu priežu mežu, raksturīgas sausieņu un smiltāju augu sabiedrības, teritorijai ir arī kultūrvēsturiska nozīme. Liegumā vērojamas izteiktas dinamiskam jūras krastam raksturīgās reljefa formas, savdabīga augu un dzīvnieku valsts un ekosistēmas. Liegumā atrodas Latvijā pēdējā kāpu deflācijas ieplaka – Vabu laukums jeb Baltā kāpa. Dabas lieguma platība ir 60,58 ha.

Aizsargājamā teritorijā pārstāvēti vairāki Latvijā un Eiropā aizsargājami biotopi: mežainas jūrmalas kāpas, pelēkās kāpas un priekškāpas.

Plāna izstrāde ir Valsts pasūtījums, to finansējusi VAS "Latvijas Valsts meži" Zemgales mežsaimniecība. Dabas aizsardzības plānu izstrādājis Latvijas Dabas fonds 2005. gadā, atbilstoši Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (tagadējā Vides ministrija) ministra rīkojumam Nr 120 "Par ieteikumiem dabas aizsardzības plānu izstrādāšanai" (04.07.2002.). Darba ietvaros veikta teritorijas papildus izpēte.

1997. gadā, Anitas Jēgeres vadībā, Latvijas Dabas fondā izstrādāts dabas aizsardzības plāns dabas liegumam. Plāna darbība paredzēta laika posmam no 1998. līdz 2006. gadam. Strauji pieaugot rekreācijas slodzei, mainoties Vides ministrijas prasībām, attiecībā par plānu izstrādi, radās nepieciešamība pēc jauna plāna. Izstrādājot plānu, galvenais uzdevums bija saskaņot dabas aizsardzības, rekreācijas un reģiona attīstības intereses, nodrošinot teritorijas vērtību saglabāšanu un izveidošanas mērķu sasniegšanu. Saskaņojot intereses, prioritāte bija dabas aizsardzība.

Dabas aizsardzības plāna pielikumos ietvertā kartogrāfiskā materiāla pamatnes ir Latvijas Republikas Valsts Zemes dienesta īpašums. Kartēs parādītais 2004. gada meža daļplāns un mežaudžu plāns ir VAS "LVM" īpašums. Dabas lieguma dabas vērtības, apsaimniekošanas pasākumi un zonējums aprakstīts un atzīmēts kartēs meža nogabalu līmenī, meža kvartālu un nogabalu numuri pēc 2004. gada meža ierīcības.

Darbu uzsākot, Latvijas Dabas fonds organizēja informatīvu sēdi Engures pagasta pašvaldībā, Engurē (21.04.2005.), lai informētu par darba uzsākšanu, teritorijas vērtībām un iepazītos ar ieinteresētajām pusēm. Informatīvajā sēdē piedalījās ar teritorijas pārvaldi un izmantošanu saistīto organizāciju pārstāvji, dabas lieguma īpašnieki un valdītāji.

Plāna izstrādes gaitā, Vides ministrijas pakļautībā esošā Dabas aizsardzības pārvalde, Gundegas Freimanis, Sindras Elksnes un Kristīnes Galauskas personā, pārraudzīja dabas aizsardzības plāna izstrādi un tā atbilstību (04.07.2002.) VARAM rīkojumam Nr. 120, izveidojot uzraudzības grupu. Uzraudzības grupā iekļāva pārstāvjus no: VAS "LVM" Zemgales mežsaimniecības, Engures pagasta pašvaldības, Tukuma virsmežniecības, Valsts Vides dienesta Ventspils RVP, īpašniekus un iedzīvotājus. Uzraudzības grupas sanāsmēs tās dalībniekus informēja par padarīto, precizēja neskaidrības, apsprieda ekspertu ieteikto aizsardzības režīmu un perspektīvo dabas lieguma zonējumu.

Sanāksmju dalībnieku saraksti un norises protokoli ietverti 1.1., 1.2., 1.3., 1.5. pielikumā. 1.4. pielikumā apkopota informācija par dabas aizsardzības plāna sabiedrisko apspriešanu. Pēdējās uzraudzības grupas sanāksmes protokols – 1.6. pielikums.

KOPSAVILKUMS

Dabas aizsardzības plāns dabas liegumam “Pliņciema kāpa” izstrādāts 10 gadiem. Plānā apkopota vispusīga informācija par teritorijas vērtībām, analizētas dabas un sociālekonomiskās vērtības, izvirzīti teritorijas saglabāšanas un apsaimniekošanas mērķi, mērķu sasniegšanas nodrošināšanai izstrādāti ieteicamie apsaimniekošanas pasākumi.

Dabas lieguma teritoriju veido paralēli jūras krastam izstiepts kāpu valnis. Patreizējā lieguma robeža neatbilst dabiskajai robežai, jo kāpu valnis turpinās ārpus lieguma ziemeļu virzienā. Dabas aizsardzības plāns ietver ieteikumu paplašināt lieguma teritoriju līdz dabiskajai robežai; pievienojamās teritorijas platība ir 24,26 ha.

Galvenās teritorijas dabas vērtības ir:

- ✓ dabas lieguma reljefs un kultūrvēsturiskā ainava, kas veido priekšnosacījumus retu un aizsargājamu dzīvotņu pastāvēšanai, tai skaitā pēdējā Latvijā saglabājusies deflācijas ieplaka;
- ✓ Latvijā un Eiropā reti un aizsargājami biotopi, tai skaitā: mežainas jūrmalas kāpas (biotopa kods 2180) 61,8 ha; ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas (2131*) 8,27 ha; priekškāpas (2120) 3,20 ha; melnalkšņu staigņāji (9080*) 2,68 ha*.
- ✓ Latvijā un Eiropā retas un aizsargājamās augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugas, tai skaitā meža silpurene, atvašu saulrietenis, priežu sveķotājkoksngrauzis, tītiņš, sila cīrulis.

Dabas aizsardzības plānā ir izvirzīti sekojoši teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķi:

- ✓ saglabāts teritorijai raksturīgais kāpu un deflācijas ieplakas reljefs;
- ✓ saglabātas dzīvotspējīgas tipiskās un aizsargājamās, kāpu mežiem raksturīgās sugu sabiedrības un nodrošināti apstākļi to izplatībai ārpus tagadējām atradnēm;
- ✓ labiekārtota atpūtas un teritorijas dabas vērtību izziņas infrastruktūra, sadalīta atpūtnieku plūsma un novirzīta no jutīgākajām vietām.

Lieguma dabas vērtībām piemīt arī augsta sociālekonomiska vērtība – tie ir augstvērtīgi rekreācijas resursi. Pēdējos piecos gados liegumā ir ievērojami palielinājies atpūtnieku skaits. Sakarā ar to, ka atpūtas infrastruktūra liegumā nav iekārtota, novērojama negatīva ietekme uz tā dabas vērtībām – zemeszemes nomīdīšana, piegružošana ar atkritumiem, braukšana ar autotransportu.

Lieguma austrumu daļā atrodas zivju pārstrādes uzņēmuma ražotne, kas samazina teritorijas rekreācijas vērtību (dūmi, spēcīga smaka). Sakarā ar precīzas informācijas trūkumu par ceha darbību (skat. 50. lpp.), dabas aizsardzības plāna izstrādes darba grupa rekomendē veikt ceha ietekmes uz dabas liegumu – *NATURA* 2000 vietu novērtējumu. Novērtējuma rezultāti sniegs priekšstatu par nepieciešamajiem pasākumiem esošās situācijas uzlabošanai.

* Biotopu platības norādītas lieguma teritorijai un tās potenciālam paplašinājumam.

Lai aizsargātu un saglabātu dabas lieguma vērtības, paredzēta neiejaukšanās tā dabiskās attīstības procesos (51,7 ha platībā), izņemot dabas aizsardzības plānā aprakstītos biotehniskos pasākumus eitrofikācijas seku samazināšanai (50.-51. lpp.). Lai mazinātu smilts pārpūšanu teritorijā, paredzēts veidot kārklu zaru pinumus un kāpu niedres stādījumus. Nepieciešama viena mikrolieguma izveide dabas lieguma teritorijā, priežu sveķotājkoksngrauža populācijas aizsardzības nodrošināšanai.

Būtisks priekšnosacījums teritorijas dabas vērtību saglabāšanai ir atpūtas infrastruktūras izveide un uzturēšana, to nereklamējot, lai nepiesaistītu papildus apmeklētājus. Iekārtojot pārdomātu taku tīklu, atpūtas vietas un informējot apmeklētājus par vērtībām un iespējām pilnvērtīgi atpūsties, tiks nodrošināta dzīvotņu ilgtspējīga attīstība, būtiski neierobežojot sabiedrības intereses.

Dabas aizsardzības plānā tiek piedāvāti sekojoši teritorijas atpūtas infrastruktūras uzlabošanas pasākumi (53.-57. lpp.): gājēju taku labiekārtošana (7 takas, kopgarums 1561 m); kāpņu ierīkošana (četrās vietās, kopgarums 145 m); trīs sauso tualesu uzstādīšana (divas tualetes uzstādāmas atkarībā no līdzekļiem); divu atpūtas vietu labiekārtošana (vēl trīs vietas labiekārtojamas atkarībā no līdzekļiem). Autotransporta kustības ierobežošanai teritorijā paredzēta divu zemu baļķu žogu uzstādīšana (kopgarums 1024 m). Paredzēta 7 informatīvo stendu izvietošana teritorijā, kā arī izziņas takas izveide 1031 m garumā, ar vienu informatīvo stendu. Piedāvājumiem apsaimniekošanas pasākumiem norādīta to izpildes prioritāte.

I DAĻA. APRAKSTS

1.1. TERITORIJAS JURIDISKĀS SAISTĪBAS

1.1.1. Latvijas likumdošana

Latvijas dabas aizsardzības politika

Vides politikas plāns Latvijai. Akceptēts Ministru Kabinētā (turpmāk MK) 25. 04. 1995¹.

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma. Akceptēta MK 16. 05. 2000.

Vides un dabas aizsardzība

Likums “Par vides aizsardzību” (06.08.1991., grozījumi 10.01.1997., 22.05.1997., 20.06.2000., 20.12.2001., 24.10.2002., 15.05.2003. un 07.04.2004.) nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību institūciju kompetenci vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, Latvijas Republikas iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, Latvijas Republikas iedzīvotāju pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt informāciju par vidi un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā.

LR Likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (02.03.1993., grozījumi 05.08.1997., 30.10.1997., 28.02.2002., 12.12.2002., 20.11.2003. un 15.09.2005.) definē aizsargājamo teritoriju kategorijas (arī Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas) un definē iespējas tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus, individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

“Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (MK noteikumi Nr. 415, 22.07.2003., grozījumi 26.10.2004. MK noteikumi nr. 898, 08.11.2005. MK noteikumi nr. 838) – nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, tajā skaitā pieļaujamos un aizliegtos darbības veidus aizsargājamās teritorijās, kā arī aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās lietošanas un izveidošanas kārtību.

Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*NATURA 2000*) izveidošanas kritēriji Latvijā (MK noteikumi Nr. 199., 28.05.2002., izdoti saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43. panta otro daļu) - nosaka kritērijus, kas piemērojami Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanai Latvijā.

“Noteikumi par dabas liegumiem” (MK noteikumi Nr. 212., 15.06.1999., grozījumi Nr. 270 26.06.2001., Nr. 586 21.10.2003., Nr. 266 08.04.2004., Nr. 704 10.08.2004. un Nr. 995 30.11.2004.) nosaka dabas lieguma robežas un teritorijas aizsardzības statusu. Pliņciema kāpai piemērots Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas statuss - dabas liegums, 60,58 ha platībā.

“Sugu un biotopu aizsardzības likums” (16.03.2000., grozījumi 15.09.2005.) regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, veicina populāciju un biotopu saglabāšanu, kā arī regulē īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību. Likums nosaka valsts pārvaldes un institūciju kompetenci, un zemes īpašnieku

¹ - šeit un turpmāk apakšnodaļā, likumdošanas akta pieņemšanas vai grozīšanas datums Saeimā vai Ministru Kabinētā

un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, kā arī nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

“Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (MK noteikumi Nr. 396 14.11.2000. grozījumi Nr.627 27.07.2004.) nosaka sugu sarakstu, kurā iekļautas apdraudētās, izzūdošās vai retās sugas, vai arī sugas, kuras apdzīvo specifiskus biotopus. Dabas liegumā konstatētas piecas augu, divas bezmugurkaulnieku un septiņas putnu sugas, kas ir ietvertas šajā sarakstā.

“Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu” (MK noteikumi Nr. 421, 05.12.2000., grozījumi Nr.61 25.01.2005.) nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti Latvijā apdraudēti vai reti biotopi. Dabas liegumā konstatēti divi biotopu veidi, kas Latvijā ir īpaši aizsargājami.

“Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” (MK noteikumi Nr. 45, 30.01.2001., grozījumi Nr.378 31.05.2005.) definē mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību un to aizsardzības nosacījumus. Dabas lieguma teritorijā konstatēta viena suga, kuras aizsardzībai veidojami mikroliegumi.

Zemkopības ministrijas instrukcija Nr. 7 **“Meža biotopu, kuriem izveidojami mikroliegumi, noteikšanas metodika”** (09.11.2001.). Instrukcija izstrādāta, pamatojoties uz **“Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumiem”**. Saskaņā ar šo instrukciju juridisko aizsardzības statusu iegūst tā sauktie atslēgas biotopi.

“Noteikumi par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu” (MK noteikumi Nr. 117, 13.03.2001) nosaka zaudējumu atlīdzināšanas kārtību, atlīdzības lielumu un sugu sarakstu, par kuru iznīcināšanu jāatlīdzina zaudējumi.

Meža zemes

“Meža likums” (24.02.2000., grozījumi 13.03.2003., 27.01.2005. un 29.04.2005.), likuma mērķis ir regulēt visu Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem garantējot vienādas tiesības, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību un nosakot vienādus pienākumus.

“Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā” (MK noteikumi Nr. 189, 08.05.2001., grozījumi 26.02.2002., 08.02.2005., 17.05.2005.) nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā.

“Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs” (MK noteikumi Nr.152, 09.04.2002., grozījumi Nr.114 08.02.2005.) nosaka galvenās cirtes un kopšanas cirtes kritērijus, kārtību mežaudzes atzīšanai par neproduktīvu, slimību inficēto vai kaitēkļu invadēto koku ciršanas kārtību, cirsmu izveidošanas kārtību, koku ciršanas kārtību ārkārtas situācijās.

“Meža atjaunošanas noteikumi” (MK noteikumi Nr 398, 11.09.2001., grozījumi 06.11.2001.) nosaka meža atjaunošanas termiņus atsevišķiem meža augšanas apstākļu tipiem, kritērijus, pēc kuriem mežaudzi atzīst par atjaunotu, un atjaunotās mežaudzes (jaunaudzes) kopšanas pārbaudes kritērijus.

“Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situāciju izsludināšanu mežā” (MK noteikumi Nr. 217, 29.05.2001., grozījumi Nr. 295, 03.07.2001., Nr. 802 21.09.2004., Nr.187 15.03.2005.) nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kārtību, kādā izsludināmas ārkārtas situācijas

sakarā ar meža ugunsgrēku izplatīšanos, meža kaitēkļu savairošanos un slimību izplatīšanos masveidā.

Medības

“**Medību likums**” (08.07.2003.) nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus Latvijas Republikā. Nosaka arī medību un medību saimniecības organizēšanu dzīvnieku skaita regulēšanas nolūkos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

“**Medību noteikumi**” (MK noteikumi Nr. 760, 23.12.2003., grozījumi Nr. 162, 23.03.2004.) nosaka medijamo dzīvnieku sugas, to medību termiņus, kā arī gadījumus, kādos iespējamas medības ārpus medību termiņiem. “*2. Medības īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nosaka šie noteikumi, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, attiecīgo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un citi medības reglamentējošie normatīvie akti.*”

Aizsargjoslas

“**Zvejniecības likums**” (12.04.1995., grozījumi 05.08.1997., 01.10.1997., 17.02.2000., 18.10.2001., 19.06.2003., 30.10.2003., 30.09.2004. un 26.05.2005.) regulē Latvijas Republikas iekšējo ūdeņu, teritoriālo jūras ūdeņu un ekonomiskās zonas ūdeņu zivju resursu iegūšanu, izmantošanu, pētīšanu, saglabāšanu, pavairošanu un uzraudzīšanu. *Tauvas josla — sauszemes josla gar ūdeņu krastu, kas paredzēta ar zveju vai kuģošanu saistītām darbībām un kājāmgājējiem.* Privātīpašumos tauvas joslas platums ir 4 m, pārējos – 10 m, gar jūras piekrasti 20 m.

“**Aizsargjoslu likums**” (05.02.1997., grozījumi 21.02.2002., 19.06.2003., 22.06.2005.) likums nosaka aizsargjoslu veidus un funkcijas, aizsargjoslu izveidošanas pamatprincipus, uzturēšanas un stāvokļa kontroles kārtību, saimnieciskās darbības ierobežojumus aizsargjoslās.

- dabas liegumā jūras piekrastes aizsargjoslas platums ir 300 metri, sākot no dabiskās veģetācijas iekšzemes virzienā;
- aizsargjoslas platums gar Dzirnupīti (Plieņupe) ir 10 m.

“**Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslas noteikšanas metodika**” (MK noteikumi Nr. 86, 17.02.2004.), nosaka Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslas noteikšanas metodiku.

“**Ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu noteikšanas metodika**” (MK noteikumi Nr. 284, 04.08.1998.) regulē aizsargjoslu noteikšanas kārtību, apzīmēšanu dabā, vides aizsardzības prasības aizsargjoslās.

“**Aizsargjoslu ap kapsētām noteikšanas metodika**” (MK noteikumi Nr. 502, 29.12.1998., grozījumi 25.09.2001.). *2. Aizsargjoslas platums ir 300 m no kapsētas teritorijas robežas ārējās malas. Ja kapsētā ir tikai pēc kremācijas veiktie apbedījumi, aizsargjoslas platums ir 100 m.*

11. Lai nodrošinātu vides un cilvēka sanitāro aizsardzību, aizsargjoslas teritorijā aizliegts ierīkot jaunas dzeramā ūdens ņemšanas vietas, izņemot gadījumus, ja ir veikti iespējamās dzeramā ūdens ņemšanas vietas bakterioloģiskās aizsargjoslas aprēķini un konstatēts, ka iespējams nodrošināt kvalitatīvu dzeramo ūdeni, ievērojot Ministru kabineta 1999. gada 5. janvāra noteikumu Nr. 8 "Aizsargjoslu ap ūdens ņemšanas vietām noteikšanas metodika" 8.2. apakšpunktā noteiktās prasības."

- *11.1. būvēt jaunas rūpnieciskās, saimnieciskās, sabiedriskās un dzīvojamās ēkas, izņemot kapsētas saimniecībai nepieciešamās ēkas un ēkas pilsētās, ja tās harmoniski papildina esošo apbūvi. Rekonstruējot esošās ēkas, jānovērtē to ietekme uz vidi.*

Tūrisms

“**Tūrisma likuma**” (17.09.1998., grozījumi 07.10.1999., 24.01.2002. un 27.02.2003.) mērķis ir radīt tiesisku pamatu tūrisma nozares attīstībai Latvijā, noteikt kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi (uzņēmēj sabiedrības) darbojas tūrisma jomā, un aizsargāt tūristu intereses. Likums definē, ka dabas tūrisms ir tūrisms veids, kura mērķis ir izzināt dabu, apskatīt raksturīgas ainavas, biotopus, novērot augus un dzīvniekus dabiskajos apstākļos, kā arī izglītoties dabas aizsardzības jautājumos, savukārt kultūras tūrisma galvenais mērķis ir iepazīšanās ar kultūrvēsturisko mantojumu un ievērojamām vietām.

Teritoriju plānojumi, īpašums

“**Noteikumi par teritorijas plānojumiem**” (MK noteikumi Nr. 423, 05.12.2000., grozījumi Nr. 348, 31.07.2001.) nosaka teritorijas plānojumu izstrādāšanas, saskaņošanas, spēkā stāšanās, apturēšanas, grozīšanas, sabiedriskās apspriešanas un ievērošanas pārraudzības kārtību, kā arī nacionālā līmeņa teritorijas attīstības plāna saistošās daļas.

“**Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi**” (MK noteikumi Nr. 883, 19.10.2004.) nosaka vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma un detālplānojuma sastāvdaļas, to sagatavošanas, sabiedriskās apspriešanas, spēkā stāšanās, likumības izvērtēšanas, ievērošanas pārraudzības un darbības apturēšanas kārtību, kā arī vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma grozīšanas kārtību. Engures pagasta teritorijas plānojums apstiprināts 20.06.2003 (padomes sēdes protokols nr. 8.13). Patreiz (2005. g.) notiek grozījumu pieņemšana, Engures pagasta teritorijas plānojumam.

30.06.2005. LR Saeimā pieņemts, bet spēkā stāsies 01.01.2006. likums “**Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos**”. Likumā atrunātas iespējas saņemt vienreizēju kompensāciju vai mainīt zemes gabalu.

1.1.2. Starptautiskās saistības un Eiropas Savienības noteiktās saistības

Konvencijas

Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijas 1998. gada 25. jūnija **Orhūsas konvencija** (26.04.2002) par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem. Orhūsas konvencija nosaka sabiedrības un valsts pārvaldes iestāžu attiecības saistībā ar vides jautājumiem, sevišķi pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem.

Konvencija par bioloģisko daudzveidību Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu “Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību” (31.08.1995). Šīs konvencijas uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Bonnas 1979. gada konvencija “**Par migrējošo savvaļas dzīvnieku aizsardzību**” (11.03.1999). Puses atzīst migrējošo sugu saglabāšanas nozīmīgumu un šim mērķim lietojamo pasākumu saskaņošanu starp areāla valstīm, un, kur tas iespējams un ir mērķtiecīgi, sevišķu uzmanību veltot tām migrējošām sugām, kuru aizsardzības statuss ir nelabvēlīgs, kā arī veicot pasākumus, kas nepieciešami šādu sugu vai to dzīves vides saglabāšanai.

Bernes 1979. gada konvencija “**Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu**” (17.12.1996). Šīs Konvencijas mērķi ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, kā arī veicināt šādu sadarbību. Īpašs uzsvars likts uz apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

ES direktīvas

Eiropas Padomes Direktīva 79/409/EEC “Par savvaļas putnu aizsardzību” (02.04.1979.). Dalībvalstīm jāveic nepieciešamie pasākumi, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai regulēt šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim. Dabas lieguma teritorijā konstatētas sešas putnu sugas, kas ir minētas šīs Direktīvas pielikumos.

Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEC “Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” (21.05.1992). Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, veicot dabisko biotopu, faunas un floras aizsardzību. Dabas liegumā konstatēti divi Eiropas mērogā aizsargājami biotopu veidi.

Direktīvas paredz, ka katrai dalībvalstij ir jāizveido aizsargājamo dabas teritoriju tīkls (saukts par *NATURA 2000*), kas nodrošinātu direktīvu pielikumos minēto sugu un biotopu adekvātu aizsardzību.

Katra Eiropas Savienības dalībvalsts ir atbildīga par *NATURA 2000* vietu aizsardzības nodrošināšanu.

Ar 2005. gada 15. septembra grozījumiem likumā „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” dabas liegums „Pļieņciema kāpa” apstiprināts par *NATURA 2000* vietu (kods LV0514800). Liegums ietverts teritoriju grupā, kas noteiktas atbilstoši ES direktīvai „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību”, 92/43 EEK.

1.1.3. Īpašuma tiesības

Dabas liegumā ietvertās zemes platības sadalītas 28 kadastra vienībās, un pieder 16 īpašniekiem (1. tabula 16. lpp.; 2. pielikums).

Valsts meži atrodas Valsts akciju sabiedrības “Latvijas Valsts Meži” Zemgales mežsaimniecības tiesiskajā pārraudzībā 44,3 ha platībā. 6,15 ha pieder Engures pagasta pašvaldībai. 10,13 ha sadalīti 14 privātpašumos, no tiem trīs ir kopīpašumi. Ainaviskais, bioloģiski un kultūrvēsturiski vērtīgais Vabu laukums jeb Baltā kāpa sadalīts domājamās daļās 14 īpašnieku starpā.

Dabas liegumā “Pliņciema kāpa” teritorijā esošo zemes gabalu īpašnieku saraksts

Nr. p.k.	īpašuma nosaukums	īpašnieks	DL esošās teritorijas platība, ha
	Engures pagasts		
1	VAS “LVM” Zemgales mežsaimniecība 90500070301 90500070306	Latvijas valsts	11,00 33,30
2	“Viļņi” 90500070187	privāts	0,60
3	“Lācīši”	privāts	0,125
4	Pliņciema zivju apstrādes cehs, SIA “Ulmes” 90500070014	kopīpašums (2 īpašnieki)	0,74
5	“Ramsti” 90500070117	privāts	0,243
6	“Jovari”	privāts	0,152
7	“Plunči”	privāts	0,25
8	“Saulrieti”	privāts	0,269
9	“Kalnbērziņi”	privāts	0,13
10	“Ulubeles”	privāts	0,195
11	“Mežsili” 90500070321	privāts	0,1
12	“Jauntomaļas”	privāts	0,1
13	“Mežrozītes”	kopīpašums (2 īpašnieki)	0,196
14	“Vīnakmeņi”	privāts	0,184
15	Vabu laukums jeb Baltā kāpa 90500070264 90500070389	kopīpašums (14 īpašnieki)	6,36 0,49
16	Pliņciema kapi 90500070327	Engures pašvaldība	1,68
	ceļš uz zivju pārstrādes ceļu 050203008		0,01
	Katrīnas ceļš 050203004		0,05
	ceļš gar lieguma robežu 90500070340		0,11
	mežs pie Katrīnas ceļa 90500070276		2,51
	mežs un pelēkās kāpas jūras pusē 90500070414		1,79
		kopā	60,58

1.2. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU

1.2.1. Teritorijas atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas

Dabas liegums “Plieņciema kāpa” atrodas Baltijas jūras Rīgas līča rietumu krastā – Piejūras zemienes Engures līdzenumā, pēc Latvijas Republikas administratīvi teritoriālā iedalījuma – Tukuma rajona Engures pagastā (1. attēls, 4. lpp).

Teritorija aizņem 150 – 250 m platu un 3,5 km garu krasta kāpu vaļņa daļu Plieņciemā un uz ziemeļrietumiem no tā. Lieguma platība ir 60,58 ha.

Dabas lieguma robežas shēma un apraksts parādīts 3.1. pielikumā. Lieguma vidējā koordināta Latvijas Koordinātu Sistēmā (LKS 92):

- X 455010
- Y 6327660

Inventarizējot dabas liegumu 2005. gadā, konstatēts, ka teritorijas ziemeļu robeža ir nepamatota – tā stiepjas pār kāpu, nevis pa biotopa vai dabā redzamu robežu. Tāpēc, apspriežoties ar uzraudzības grupu (1.2. pielikums) un kopā ar VAS “LVM” pārstāvjiem apmeklējot teritoriju, tika izlemts dabas lieguma ziemeļu daļas robežu palielināt par 15.4 ha, līdz Ķesterciemam. Pievienojamās platības ir valsts meži. Jaunā robežas shēma un apraksts apskatāms 3.2. pielikumā, un iesniegts LR Vides ministrijā izskatīšanai.

Teritoriju veido paralēli jūras krastam izstiepts kāpu valnis. Dabas liegums ir viegli sasniedzams un atrodams. Tas atrodas 100 metrus no valsts nozīmes ceļa P 128 Sloka-Talsi (2. attēls, 18. lpp). Gar lieguma rietumu robežu izveidoti vietējas nozīmes ceļi: ceļš ar grants segumu un meža ceļš, kas savieno Plieņciemu ar Ķesterciemu. Lieguma austrumu robeža ir Baltijas jūras Rīgas līča priekškāpas, embrionālās kāpas un pludmale.

1.2.2. Esošais teritorijas zonējums

Dabas liegumam līdz šim nav izstrādāts teritorijas dalījums zonās.

1.2.3. Teritorijas apsaimniekošanas infrastruktūra

Par dabas lieguma apsaimniekošanu atbildīgs ir zemes īpašnieks vai lietotājs².

Dabas lieguma “Plieņciema kāpa” pārvaldes un apsaimniekošanas kārtību nosaka Latvijas Republikas likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”: par teritorijas apsaimniekošanu atbildīgs ir zemes īpašnieks vai lietotājs (24. pants), teritorijas pārvaldi realizē Engures pagasta pašvaldība (25. pants).

Dabas aizsardzības pārvalde pārrauga dabas aizsardzības plāna izstrādi un veicina tā ieviešanu, kā arī pārvalda īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, jo tās pārvaldes nodrošināšanai nav izveidota sava administrācija. Teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izstrādi pēc dabas aizsardzības plāna apstiprināšanas veic Vides ministrijas Dabas aizsardzības departaments.

² MK not. “Par īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem” – 6.pants

2.attēls

Dabas lieguma aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanas kontroli veic Valsts Vides dienesta Vides kontroles un uzraudzības departaments un Valsts Vides dienesta Ventspils reģionālā vides pārvalde. Valsts meža dienesta Tukuma virsmežniecības Engures mežniecība uzrauga meža apsaimniekošanas atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Valsts meža zemes (44,3 ha) tiesiskais valdītājs ir akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" Zemgales mežsaimniecība. Pašvaldība apsaimnieko 6,15 ha zemes – kapsētu un ceļus. 10,13 ha lieguma teritorijas apsaimnieko privātie zemes īpašnieki un lietotāji.

Teritorijā atrodas četras ēkas un piemājas dārziņi, kā arī SIA „Ulmes” zivju pārstrādes uzņēmuma ražotne, ūdens attīrīšanas iekārtas un divi koka šķūņi Vabu laukumā.

Plieņciemā iedzīvotāju vajadzībām nav ierīkota centralizēta ūdensapgāde, notekūdeņu un kanalizācijas savākšanas, attīrīšanas un apkures sistēmas. Engures pagasta padome nākotnē plāno risināt šos jautājumus.

Artēziskā urbama pazemes ūdeni izmanto zivju pārstrādes uzņēmumā SIA „Ulmes”, uzņēmuma vajadzībām ir izbūvētas bioloģiskās attīrīšanas iekārtas BIO-100. Attīrītos notekūdeņus metāla cisternās izved, tas tiek izliets Plieņciema apkārtnē ārpus dabas lieguma teritorijas noteiktās vietās (Engures pagasta informācija, 2005).

1.2.4. Teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

Liegums atrodas Baltijas jūras un Rīgas jūras līča krasta kāpu aizsargjoslā. Atrašanās krasta kāpu aizsargjoslā un dabas lieguma statuss teritorijā aizliedz galveno cirti, zemes transformāciju un būvniecību.

Lai nodrošinātu teritorijas dabas vērtību – ar vecu priežu mežu klātā piekrastes kāpu vaļņa un klajo kāpu, kā arī kultūrvēsturisko vērtību aizsardzību un saglabāšanu, 1987. gadā teritorijai piešķirts īpaši aizsargājama dabas objekta statuss – 51 ha platībā izveidots kompleksais dabas liegums „Plieņciema kāpa” (LPSR MP Nr. 107, 1987), kopš 1999. gada – dabas liegums (MK noteikumi Nr. 212, 15.06.1999.).

Dabas liegumā ilgstoši bijis priežu mežs, par ko liecina vietējo iedzīvotāju sniegtā informācija un arī pēc 1911. gada datiem izstrādātā karte (1928), kuras fragments parādīts 3. attēlā (20. lpp).

Teritorija apsekota projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar *EMERALD/NATURA* 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” ietvaros, un atzīta par atbilstošu Eiropas Savienības aizsargājamas teritorijas kritērijiem. Bioloģiski, ainaviski un kultūrvēsturiski vērtīga ir liegumā esošā klajā Baltā kāpa. Ar vides ministra 2004. gada 13. aprīļa rīkojumu Nr. 102 liegums apstiprināts par potenciālo *NATURA* 2000 vietu. Ar 2005. gada 15. septembra grozījumiem likumā „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” teritorija apstiprināta par *NATURA* 2000 vietu (kods LV0514800).

Plieņciems ir sens zvejnieku ciems. Sākot ar 1738. gadu Plieņciems kļūst populārs kā kūrorts. Vabu laukums vairākus gadu simtus izmantots kā kuģu būvēšanas un tīklu žāvēšanas vieta.

1810. gadā ciems ieguva popularitāti kā Krievijas ķeizarienes Elizabetes Aleksejevnas peldvieta. Pirms ķeizarienes viesošanās, pēc kņaza Nariškina rīkojuma kāpās tagadējā lieguma teritorijā izrakts ceļš uz jūru, iestādīta liepu aleja.

3.attēls

Lielu daļu lieguma teritorijas aizņem veci sili. Mežaudžu vecums un sastāvs (meža taksācijas apraksti) liecina, ka daļā teritorijas mežs veidojies 100 – 200 un vairāk gadus bez būtiskas mežsaimnieciskās darbības ietekmes. Padomju laikā tagadējās lieguma teritorijas mežus apsaimniekoja valsts un zvejnieku kolhozs „Padomju zvejnieks” un “Engure”. Kā liecina deguma pēdas uz kokiem, mežs dedzis vairākas reizes.

Teritorijā esošās dzīvojamās mājas uzceltas 20. gs. vidū, pie mājām tiek kopti nelieli sakņu un augļu dārzi. 1955. gadā uzcelts Slokas zivju fabrikas Plieņciema cehs, kas modernizēts 1970-tajos gados, tagad tā ir SIA „Ulmes” ražotne.

1.2.5. Teritorijas kultūrvēsturiskais raksturojums

Dabas liegumā neatrodas valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļi.

Plieņciema kāpas zvejnieku izveidoto deflācijas ieplaku dēvē par Vabu laukumu, jo tajā savulaik žāvēti tīkli (2. attēls 18. lpp). Kāpas ar veģetāciju neklāto daļu vietējie iedzīvotāji dēvē par Balto kāpu. Šim nosaukumam nav saistības ar biotopa nosaukumu.

Dabas lieguma centrālajā daļā atrodas Plieņciema kapi. Tie atrodas uz kāpu vaļņa blakus jūrai, kas nav tipiski Latvijas piekrastes ciemos.

Plieņciems ir vecs zvejnieku ciems, 18. gs. izslavēts kūrorts – to par peldu un atpūtas vietu izvēlējās muižnieki un garīdznieki ar savām ģimenēm. Rakstos Plieņciems šādā nozīmē minēts jau 1738. gadā.

Pēc Engures draudzes 1779. gada reģistriem Plieņciemā bijušas tikai 9 zvejnieku saimniecības: Gala-Tomaļi, Vidus-Tomaļi, Risklāvi, Budas, Pavāri, Kunči, Plunči, Kraukļi, Vecvagari. Bijuši Roņu un Gruntes krogi.

Plieņciema kā kūrorta izaugsmi nojauta Rīgas tirgotājs, 3. Ģildes birģeris Bērs Zēlīgs Kleins, kurš nopirka Gruntes krogu un tā vietā 1808. gadā uzcēla masīvu divstāvu ēku, kur ierīkoja lielu deju zāli un ēdamzāli. To nosauca par Lielo krogu.

1810. gada 15. jūlijā, nolūkā uzlabot veselību ar jūras peldu palīdzību, Plieņu muižā ar ekipāžu no Krievijas ieradies ķeizariene Elizabete Aleksejevna – cara Aleksandra I, ķeizarienes Katrīnas Lielās mazdēla, sieva. Ķeizarienei par godu laboja ceļu no Tukuma, noraka divus augstākos pakalnus, kāpās izraka ceļu uz jūru un iestādīja liepu aleju.

19. gadsimta 20. gados peldu sabiedrība sastāvējusi gandrīz tikai no Kurzemes muižniekiem. Plieņciema parkā bija ierīkota deju grīda, īpašs orķestris trīs reizes dienā spēlējis peldviesiem, 4 km no jūras uzcelta Plieņu muiža.

Plieņciems ir slavens arī kā kuģu būvētāju ciems, te uzbūvēti 9 lieli kuģi – pirmais būvēts 1882. gadā, pēdējais – 1924.-1925. gadā uzbūvētais četrmastu gafelšoneris ar palīgmotoru „*Eurasia*” bija lielākais zvejnieku būvētais kuģis Kurzemē un ievērojamā burinieku būves meistara Mārtiņa Morgenšterna (1866-1945) darbs.

1.2.6. Kartogrāfiskais materiāls par teritoriju

Dabas aizsardzības plāna izstrādē izmantotais kartogrāfiskais materiāls apkopots 2. tabulā.

2. tabula

Plāna izstrādē izmantotais kartogrāfiskais materiāls

Nr. p.k.	kartes veids	mērogs	gads
1.	LR Valsts zemes dienesta ortofoto	1:10 000	1994. un 2004.
2.	PSRS Ģenerālštāba 1970-to gadu topogrāfiskās kartes ³	1:10 000	1969.
3.	VAS "LVM" mežaudžu plāni	1:10 000	2004.
4.	VAS "LVM" meža daļplāni	1:10 000	2004.
5.	zemes kadastra karte	1:10 000	2004. gada oktobris
6.	privātā meža daļplāni/pašvaldības īpašumu meža daļplāni	1:10 000	pēdējā ierīcība datēta ar 1985. gadu, kad pastāvēja zvejnieku kolhozs "Engure"

1.3. TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS

1.3.1. Klimats

Dabas liegums atrodas Piejūras zemienes un Zemgales līdzenuma klimatiskajā rajonā. Klimata raksturu iespaido Baltijas jūras Rīgas līča tuvums: samazinās diennakts un sezonālas temperatūras svārstības, sniega segas pastāvēšanas ilgums, paaugstinās vidējie temperatūras rādītāji.

Klimats samērā sauss un silts, šeit ir visgarākais bezsala periods. Ziema maiga, dažkārt ar nestabilu sniega segu (Kalniņa, 1995). Gada vidējā temperatūra 6,25 °C, janvāra vidējā temperatūra -4,0 °C, jūlija – +16,5 °C. Nokrišņi 600 – 700 mm gadā, maksimums gada siltajā periodā. Pastāvīga sniega sega parasti izveidojas pēc 30. decembra un saglabājas līdz marta otrajai pusei. Bezsala periods 143 – 160 dienas (Strautnieks, 1995).

Vēja virzienam un stiprumam ir būtiska nozīme piekrastes ģeoloģiskajos procesos – smilšu eolajā pārvietošanā. Valdošo vēju virzieni ievērojami mainās pa gadalaikiem. No marta līdz septembrim dominē rietumu un dienvidrietumu vēji, tai skaitā krasta vēji, kad eolo deflācijas pauguru rajonos vērojama smilšu putināšana jūras virzienā.

Rudens mēnešos lielāka nozīme krastu pārveidošanā ir vētrām, kad galvenais vēja virziens ir no rietumiem un ziemeļrietumiem. Pūšot ziemeļu un ziemeļaustrumu vējiem, smiltis tiek putinātas no pludmales pāri kāpu grēdai iekšzemes virzienā, kur grēdai perpendikulāri pāri izveidotas takas un smiltis tiek ieputināti melnalkšņi Dzirnupītes krastā.

³ pieejamas LR Valsts zemes dienestā un BO SIA "GIS projekts"

1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija

Dabas liegums atrodas Piejūras zemienes Engures līdzenuma dabas apvidū (Ramans, Zelčs, 1995). Piejūras zemiene atrodas uz pamatiežu pazeminājuma, kura nogāzes pazeminās Baltijas jūras un Rīgas līča depresiju virzienā (Strautnieks, 1997). Engures līdzenuma pamatiežu virsu veido galvenokārt vidusdevona Burtnieku svītas un augšdevona Gaujas un Amatas svītas smilšakmeņi un aleirolīti. Pamatiežus sedz plāna kvartāra nogulumu sega (Strautnieks, 1995).

Lieguma reljefs veidojies pēclitorīnas laikā. Teritorijai raksturīgs zems smilšains nogulumiežos izveidojies stāvkrasts, kas vētrās tiek noskalots. Eolās akumulācijas procesus priekškāpu joslā raksturo dinamisks līdzsvars ar epizodisku eroziju vētru laikā. Aiz priekškāpas, iekšzemes virzienā, seko ar mežu apaugušās, tagadējā jūras pamatkrasta, paralēlās vaļņveida kāpas, kas senāk ir bijušas priekškāpas (Eberhards, 2003). Kāpu grēda Pļieņciema centrālajā daļā izrobota ar deflācijas iedobēm, kur novērojama smilšu pārpūšana. Kāpu augstums 5,2-16,3 m v.j.l.

Lieguma teritorijā neatrodas nozīmīgi derīgo izrakteņu izplatības areāli (Kuršs u.c. 1998), kāpas veido eolā smilts.

jūras krasta tipi un mūsdienu procesi lieguma teritorijā

Dabas liegums „Pļieņciema kāpa” ietver nelielu daļu no Rīgas līča Kurzemes akumulatīvā krasta līnijai paralēlās ar mežu klātās krasta kāpu grēdas starp Pļieņciemu un Ķesterciemu. Kāpu grēdas atsevišķas virsotnes paceļas 15-17 m virs jūras līmeņa. Nepārtraukto augsto kāpu grēdu „pārrauj” nelielo Rīgas līcī ietekošo upīšu, kas drenē piegulošo Litorīnas jūras līdzenumu ar retiem lēzeniem paralēlo kāpu vaļņiem, ietekas. Upīšu lejteču noliekšanās uz dienvidaustrumiem paralēli krastam liecina par dominējošo garkrasta sanešu pārvietošanās virzienu un par to, ka upītes ir vecākas, vai arī veidojušās vienlaicīgi ar kāpu grēdas veidošanos Litorīnas jūras pastāvēšanas beigu posmā un pēclitorīnas laikā, kad krasta līnija bija samērā stabila.

Pļieņciema kāpas pārrakums (Katrīnas ceļš), Pļieņciema Vabu klajums pie zivju kūpinātavas ir pēdējā vieta Latvijā, kur vēl tagad ir saglabājies, bet vēl pirms 20 gadiem iekšzemes virzienā lēni „ceļojošas”, krasta kāpas izskats ar plašu vēja izpūšanas (deflācijas) ieplaku bez un ar retu veģetāciju.

Arī lieguma dienvidaustrumu galā (leļpus Pļieņupītes ietekas jūrā) senāk ir bijusi iekšzemes virzienā ceļojoša kāpa. Par to liecina topogrāfiskās kartēs labi redzamais kāpas “izpūtums” un stāvās iekšzemes puses nogāzes izliekums pret veco Pļieņciema ceļa galu (autobusu pietura). Arī šīs kāpas ceļošanu ir izraisījusi cilvēku darbība.

Lieguma rajonā atsevišķās vietās (uz ziemeļiem no kapsētas - zvejnieku ceļa uz jūru) kāpu grēdai no jūras puses pieguļ zema, dažus desmitus metrus plata „terase” ar lēzeniem pārpūstu smilšu pauguriņiem un vaļņiem. Uz ziemeļiem no zvejnieku ceļa uz jūru tā apaugusi ar priežu mežu. Priekškāpas praktiski nav, jo to ziemeļrietumu vētrās parasti noskalo. Vienīgi no kapsētas līdz zivju ceļam senāk bija neliela priekškāpa, kas izveidojās bezvētru periodā.

Dabas liegumam jūras pusē piegulošā pludmale pastāvīgi smilšaina, pa gadiem mainīga platuma, no 15-20 līdz pat 30-50 m (reti tik plata). Samērā plaša, līdz 250-300 m jūras seklūdens josla ar 3-4 labi izteiktiem, krastam paralēliem zemūdens smilšu vāļiem (2004.gada ortofoto).

mūsdienu krasta procesi

Balstoties uz krasta joslas morfoloģijas un galveno elementu (pludmales, priekškāpas) parametriem un izmaiņām, ikgadējiem krasta joslas apsekojumiem no Engures līdz Jūrmalas pilsētai un instrumentālo mērījumu datiem jūras krasta monitoringa stacijās (novērojumi kopš 1987. gada), dabas lieguma „Pļieņciema kāpa” krasta joslu pēc mūsdienu procesiem var sadalīt piecos atšķirīgos iecirkņos, kas parādīti 2. attēlā (18. lpp).

1. iecirknis krasta segments no lieguma ziemeļrietumu gala līdz zvejnieku ceļam uz jūru. Vismaz pēdējo 17-18 gadu laikā, kopš tiek veikti regulāri novērojumi, gados ar ziemeļrietumu vētrām (īpaši 1993. un 2001. gadā) notiek zemā pamatkrasta, kas apaudzis ar priežu mežu, noskalošana. Šajā laika posmā tas atkāpies vismaz par 15-20 m. 2005. gada janvāra vētras laikā būtisku noskalojumu nebija, jo dominēja krasta DR, R vējš. Nākotnē jārēķinās, ka noskalošana turpināsies, ja vien būs ziemeļrietumu vētras. Tāpēc, šajā krasta joslā nevajadzētu paredzēt plašāku atpūtas vietu ierīkošanu. Nekādi krasta aizsardzības pasākumi nav nepieciešami. Kārķu stādījumi vienīgi varētu sekmēt priekškāpas veidošanos, ja nebūs biežas vētras, lai gan smilšu piense krastā (pludmalē) ir niecīga un nesekmē to pārpūšanu.

2. iecirknis no zvejnieku ceļa uz jūru līdz Katrīnas ceļam (kāpas pārrakumam). Gar augstās Pļieņciema kāpas jūras puses nogāzes piekāji saglabājusies šaura „terase”, gar tās pludmales pusi senāk bija samērā plaša priekškāpas josla (apaugusi ar kāpu graudzālēm), kas tagad daļēji noskalota. Parasti te arī ir visplatākā smilšu pludmale. Pēdējo 17-18 gadu laikā šajā krasta iecirknī saglabājas zināmi dinamiska līdzsvara apstākļi, bet spēcīgu ziemeļrietumu vēju vētru laikā var tikt noskalota šaurā „terase” un viļņi var sākt erodēt arī augstās kāpas piekāji. Patreiz nekādi krasta aizsardzības pasākumi nav nepieciešami. Lai veidotos priekškāpa, pludmales augšējā daļā gar „terases” piekāji ieteicams stādīt kārķus.

3. iecirknis no Katrīnas ceļa līdz takai, kas gar zivju ceļu ved uz pludmali. Krasta posms, kura robežās visintensīvākā cilvēku iedarbība uz Pļieņciema kāpu un priekškāpas joslu. Ilgstoša ar apaugumu vāji vai vispār nenostiprinātās kāpas izbradāšana, smilšu vēja izpūšana, deflācijas ieplaku un vagu veidošanās. Neizveidotās, izbradātās priekškāpas noskalošana 2001. un 2005. gada vētru laikā. Atskaitot Katrīnas ceļa kāpas pārrakuma un Vabu laukuma eolos procesus, tiešā jūras viļņu darbības zonā (pludmale, priekškāpas josla) pēdējo 17-18 gadu laikā saglabājas dinamiska līdzsvara apstākļi. Pamatkrasta noskalošana nenotiek. Nepieciešami pasākumi eolo procesu un antropogēnās negatīvās darbības mazināšanai un priekškāpas atjaunošanai.

4. iecirknis zivju ceļa iecirknis. 1993. gadā un arī vēlākos gados izteikta krasta erozija, ceļa ēku apdraudējums. Lai novērstu ēku sagraušanu, veikts krasta nostiprinājums ar piebērtu grunti un būvgružiem. Tagad izveidojusies arī neliela priekškāpas josla ar krūmiem.

5. iecirknis no zivju ceļa (Pļieņupītes ietekas) līdz lieguma DA galam. Priekškāpa praktiski nav izveidojusies, vētru laikā notiek pamatkrasta noskalošana, izveidojas stāvkrasts (1993., 2001. g.). Kāpas (pamatkrasta) noskalošana turpināsies, vētru laikā ar vēja virzienu no ziemeļrietumiem. Īpaši krasta aizsardzības pasākumi nav nepieciešami. Ierīkojot un labiekārtojot atpūtas vietu krastā, jārēķinās, ka spēcīgas vētras laikā pamatkrasts var tikt noskalots 5-10 m platā joslā, izveidosies krauja. Stacionāru, kapitālu kāpņu ierīkošana noejai uz pludmali nebūtu rekomendējama.

1.3.3. Hidroloģija

Liegums atrodas Rīgas līča rietumu piekrastes upju, Latvijas mazo upju hidroloģiskajā rajonā (Pastors 1995). Gar teritorijas rietumu robežu tek Dzirnupīte (Pļieņupe), lieguma dienvidu daļā, gar zivju ceļu tā šķērso lieguma teritoriju un ietek Rīgas līcī.

Dzirnupīte norobežo liegumu no Pļieņciema apbūvētās daļas. Upe ir 1,0 – 1,5 m plata, ar smilšainu, vietām kūdrainu gultni un lēnu tecējumu. Upīte līkumo pa pārplūstošu palieni, jūras pusē ielejas nogāzi veido kāpa. Valdošo vēju un jūras sanesu kustības dēļ upes ieteka līcī novirzīta pa labi – uz dienvidiem.

Nokrišņu daudzums ir viens no faktoriem, kas ietekmē teritorijas hidroloģiskos apstākļus – Dzirnupītes ūdens līmeni un erozijas procesus kāpas rietumu nogāzē.

1.3.4. Augsnes

Liegums atrodas Piejūras augšņu rajonā, kur uz smilts cilmieža reljefa pacēlumos dominē tipiskās podzolētās augsnes, ieplakās – kūdrainās podzolētās glejaugsnes, vietām satopamas kultūraugsnes (Strautnieks 1995, Nikodemus u.c. 1998).

Lieguma teritorijā dominē tipiskās smilts podzolaugsnes, apraktās un nepilnīgi izveidotās augsnes, Dzirnupītes krastos – velēnu gleja augsnes.

Kāpu mežā tipiskās podzolētās augsnes zemsegas horizonts biezs (~ 10 cm), sastāv no vāji sadalītām vai nesadalītām augu atliekām, trūda horizonts ļoti niecīgs (2 – 3 cm), gaišpelēkā krāsā, podzolētais horizonts ap 50 cm biezs, smilts bez struktūras, iluviālais horizonts ir visblīvākais, ar drupatānu struktūru, cilmiezis – irdena smilts.

Upes palienē velēnu gleja augsnes profils labi drenēts, labi izteikts trūda horizonts (10 – 20 cm) ar jēltrūdu slānīti virspusē, podzolētais horizonts (5 – 15 cm) gaišā krāsā ar virsglejošanās pazīmēm, reakcija visā profilā ir skāba, sevišķi virsējos horizontos (pH 4,5 – 6,0).

Augsnes lieguma ziemeļaustrumu daļā, gar jūras krastu dēvējamas par substrātu, jo sastāv tikai no eolām smiltīm.

Smilšainās augsnes ir jutīgas un uzņēmīgas pret piesārņojumu.

Starptautu augšņu kartēšanas projektos visbiežāk lieto FAO (*Food and Agriculture Organization of the United Nations* – Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības komiteja) augšņu klasifikāciju. Pēdējos gados Latvijā sāk lietot arī šo klasifikācijas sistēmu, tomēr FAO augšņu klasifikācijas izveidošanas principi būtiski atšķiras no Latvijas augšņu klasifikācijas, un nav iespējams automātiski pāriet no vienas augšņu klasifikācijas uz otru (Nikodemus 1998).

Pēc FAO augšņu klasifikācijas lieguma teritorijā uz smilts cilmieža sastopamas *Haplic Arenosols*, *Stagnic Luvisols*, *Gleyic Luvisols*, *Eutric Gleysols* augsnes (Nikodemus u.c. 1998). Augšņu grupu paskaidrojošs apraksts ietverts 4. pielikumā.

1.4. TERITORIJAS BIOĻĢSKAIS RAKSTUROJUMS

Liegums atrodas Piejūras zemienes ģeobotāniskajā rajonā, kam raksturīgas lielas mežu platības. Dominē galvenokārt dažādu tipu priežu meži, sastopami arī egļu, melnalkšņu u.c. meži (Биркмане 1974).

Pasaules dabas fonda projekta Nr. 4568 "Dabas aizsardzības plāns Latvijai" ietvaros (WWF 1992) dabas liegums nav apskatīts, pamatojums nav minēts.

Apkopojums par lieguma dabas vērtībām ietverts 1997. gadā izstrādātajā dabas aizsardzības plānā (Jēgere).

Lieguma teritorijā, projekta "Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu" ietvaros, apsekotas šādas organismu grupas: bezmugurkaulnieki, putni un zīdītāji. Informācija par teritorijas dabas vērtībām pieejama Latvijas Republikas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūrā.

Izstrādājot dabas aizsardzības plānu 2005. gadā, teritoriju apmeklēja putnu, bezmugurkaulnieku, augu sugu un biotopu eksperti, lai salīdzinātu literatūrā pieejamo informāciju ar dabas lieguma patreizējo stāvokli un novērtētu teritorijas ietekmējošos faktorus. Kā konsultants meža biotopu jomā tika pieaicināts Jānis Greivulis.

Dabas liegumā līdz šim konstatētās retās un aizsargājamās augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugas atzīmētas 5.1. kartē un apkopotas tabulā 5.2. pielikumā.

1.4.1. Flora

Lieguma augāja lielākās platības veido sausieņu priežu meži, salīdzinoši nelielās platībās izveidojušās smiltāju, upes palienes, jūras krasta augu sabiedrības, cilvēku darbības ietekmēts un veidots augājs sastopams pie mājām, dārzos, kapsētā.

meži

Priežu sausieņu mežos 1. stāvā dominē parastā priede *Pinus sylvestris*, sastopama parastā egle *Picea abies*, āra bērzs *Betula pendula*. Pamežu veido parastais kadiķis *Juniperus communis*, pīlādzis *Sorbus aucuparia*, apse *Populus tremula*. Sīkkrūmu un lakstaugu stāvam raksturīgās augu sugas ir mellene *Vaccinium myrtillus*, brūklene *Vaccinium vitis-idaea*, ērgļpārde *Pteridium aquilinum*, divlapu žagatiņa *Maianthemum bifolium*, melnā vistene *Empetrum nigrum*, parastā miltene *Arctostaphylos uva-ursi*, sila virsis *Calluna vulgaris*. Sūnu un ķērpju stāvam raksturīga Šrēbera rūsaine *Pleurozium schreberii*, spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*, Islandes ķērpis *Cetraria islandica*. Reljefa paaugstinājumos sastopama smiltāja nelķe *Dianthus arenarius ssp. borrusicus*.

Jau kopš 1987. gada ar dabas lieguma teritoriju saistītas četras retas un īpaši aizsargājamās augu sugas: pļavas silpurene *Pulsatilla pratensis*, meža silpurene *Pulsatilla patens*, gada staipeknis *Lycopodium annotinum*, smiltāja nelķe *Dianthus arenarius*. (ES direktīvas suga). 2005. gadā dabas lieguma dienvidu galā konstatētas plašas un vitālas atvašu saulrieteņa *Jovibarba globifera* audzes. Vietējie iedzīvotāji zina stāstīt, ka saulrieteņi minētajā vietā aug ļoti ilgus gadus un atradnes lielums pēdējos gados nav samazinājies. Mežā daudz ārstniecības mugureņu *Polygonum odoratum*, sastopami parastā saldsaknīte *Polypodium vulgare*, čemuru palēks *Chimaphila umbellata*.

pelēkās kāpas

Pelēkās kāpas augāju veido zilganā kelērija *Koeleria glauca*, mazais māršils *Thymus serpyllum*, smilts grīslis *Carex arenaria*, kodīgais laimiņš *Sedum acre*, kāpu smilga *Festuca sabulosa*, smilts auzene *Festuca arenaria*, ēriku sarmenīte *Racomitrium ericoides*, *Ceratoron purpureum*. Netipiskas, jaunas, veģetācija traucējumu rezultātā izteikti nesaslēgta, regulāri notiek smilšu pārpūšana. Retās sugas: tumšsarkanā dzeguzene *Epipactis atrorubens* un iesirmā kāpusmildzene *Corynephorus canescens*. Nelielas audzes veido viena īpaši aizsargājama augu suga pļavas silpurene *Pulsatilla pratensis*.

priekškāpas

Priekškāpās notiek smilšu pārpūšana, raksturīgas dažādas graudzāļu sugas: smilts auzene *Festuca arenaria*, smiltāja kāpuniedre *Ammophila arenaria*, smiltāja ciesa *Calamagrostis epigeios*, smiltāja kāpukviesis *Leymus arenarius*, smiltāja pārkonamoliņš *Anthyllis arenarius*, smiltāja kārkls *Salix daphnoides*. Vietām sastopama tumšsarkanā dzeguzene *Epipactis atrorubens*. Bieži tiek noskalotas vētru laikā. Liegumā ietilpst ļoti mazās platībās, fragmenti uz robežas.

Embrionālajās kāpās un liedagā sastopama kālija sālszāle *Salsola kalii*, jūrmalas šķēpene *Cakile maritima*, sālsvirza *Honckenya peploides*, bet šie biotopi dabas liegumā neietilpst.

Dzirrupītes ieleja

Liela augu sugu daudzveidība ir Dzirrupītes ielejā. Sastopamas kokaugu sugas: melnalksnis *Alnus glutinosa*, goba *Ulmus glabra*, kļava *Acer platanoides*, ieva *Padus avium* u.c. Upītes krastos aug meža gandrene *Geranium sylvaticum*, vienkāršā ežgalvīte *Sparganium emersum*, ložņu gundega *Ranunculus repens*, lielā nātre *Urtica dioica* u.c.

Cilvēka veidotos un uzturētos biotopos daudz dažādu sukulentu, mūžzaļo augu: tūju, kadiķu, rododendru. Izveidoti vairāki nelieli akmens dārzi.

Vērojama **introducēto** augu sugu ieviešanās: sīkziedu sprigane *Impatiens parviflora* un puķu sprigane *Impatiens glandulifera*.

Dabas liegumā līdz šim atrastas piecas īpaši aizsargājamas augu sugas: gada staipekknis *Lycopodium annotinum*, meža silpurene *Pulsatilla patens*, pļavas silpurene *Pulsatilla pratensis*, smilts neļķe *Dianthus arenarius ssp. borussicus* un atvašu saulrietenis *Jovibarba globifera*. Visas dabas lieguma teritorijā atrastās retās un aizsargājamās augu sugas ekoloģiski ir saistītas ar sausiem priežu mežiem, tās var atrast arī ekotonos starp pelēko kāpu un mežu.

Veģetācija dabas liegumā ir tipiska piejūras zemienei, teritorija ir piemērota izziņas taku iekārtošanai, to papildina vizuāli augstvērtīgā ainava.

1.4.2. Fauna

Lieguma teritorijā nav veikti sistemātiski faunas pētījumi, esošā informācija ir gadījuma rakstura novērojumi. 2005. gadā papildus tika pētīta dabas lieguma bezmugurkaulnieku un putnu fauna.

bezmugurkaulnieki

esošā informācija

Līdz šim īpaši bezmugurkaulnieku faunas pētījumi dabas liegumā nav veikti. Vienīgā pieejamā informācija ir *EMERALD* projekta (2001.-2003. g.) dati. Līdz šim teritorijā no aizsargājamām sugām ir konstatēta kuprainā celmmuša *Laphria gibbosa* un priežu sveķotājkoksngrauzis *Nothorhina punctata*, kā arī jūrmalas smilšvabole *Cicindela maritima*. Citu publicētu datu par šī lieguma sugām nav.

dabas lieguma inventarizācijas metodika

Vispirms tika izpētītas topogrāfiskās un satelītkartes. Tika izvērtēta iepriekšējā bezmugurkaulnieku ekspertu, kā arī botāniķu un biotopu speciālistu sagatavotā informācija. Tad novērtēti biotopi, īpašu vērību pievēršot tipiskajiem meža biotopiem lielākās platībās, meža kļajumiem, kāpu biotopiem, smiltājiem. Tad novērtēts, kādām sugām biotopi varētu būt piemēroti.

Izvēlētas teritorijas apsekošanas metodes: saproksilofāgi – bojājumu meklēšana atmirušos kokos, pieaugušo kukaiņu meklēšana uz ziediem; tauriņi – atklātu biotopu un ziedu apsekošana; ūdens bezmugurkaulnieki – Dzirnupītes makrozoobentosa apsekošana. Sagatavots atbilstošs inventārs – entomoloģiskais tīkliņš, cirvis, hidrobioloģiskais tīkliņš. Tika apsekota visa lieguma teritorija.

Katrai īpaši aizsargājamai sugai tika ņemta vērā to bioloģija, uzvedība. Tika novērtētas dabiskās un antropogēnās ietekmes uz sugām. Sugas tika noteiktas izmantojot noteicējus (Tauriņš, Ozols 1957; Rudzīte 1999; Harde 1998; Tolman 1997; Askew 1988; Бей-Биенко 1965). Ekspertīze veikta 2005. gada jūnijā un jūlijā. Ievākti paraugi, kas vēlāk laboratorijā analizēti, noteiktas sugas.

Nepieciešamie aizsardzības pasākumi ir prioritizēti pēc tā, kādu sugu ilgstošu pastāvēšanu dabas lieguma biotopi var nodrošināt pašlaik un nākotnē.

mežu fauna

Teritorijā dominē priežu meži un ir neliela melnalkšņu josla gar upi. Dienvidrietumu un dienvidu daļā smilšu kļajuma ziemeļaustrumu stūrī aug kāpu zonai neraksturīgi kokaugi – ceriņi un baltapses, kā arī spirejas. Lielākā teritorijas meža daļa atbilst dabiskam meža biotopam.

Priežu mežiem konstatēts tiem raksturīgais bezmugurkaulnieku sugu komplekss. Tomēr faunai ir izteiktas īpatnības.

Dabas lieguma lielākā vērtība ir bagātā priežu sveķotājkoksngrauža *Nothorhina punctata* (suga, kurai ir jāveido mikroliegums) populācija. Vaboļu suga ir labi nosakāma pēc tās izraisītajiem raksturīgajiem priedes stumbra bojājumiem. Priežu sveķotājkoksngrauža bojātie koki lielākā skaitā izklaidus atrodas starp kapiem un kāpas pārrakumu. Jūras puses kāpas nogāze mazāk piemērota, bet ciemata pusē (dienvidrietumos) ir vēl arī daudz potenciālu koku, kuros koksngrauzis varētu ieviesties.

Aiz kāpas pārrakuma ir vairāki izklaidus izvietoti koki ar sveķotājkoksngrauzi un arī ir atsevišķas priedes, kas piemērotas sveķotājkoksngrauža pastāvēšanai. Tur priedes ir stiprāk aizaugušas ar pīlādžiem un kļavām.

Teritorijas ziemeļu daļā, aiz kapiem ir dažāda vecuma priežu mežs, lielu dimensiju koki ir ieauguši jaunākās priedēs, kā arī dažviet kadiķos, bērzos un eglītēs.

Šī teritorija ir piemērota priežu sveķotājkoksngrauža dzīvei. Uz atsevišķiem kokiem konstatēti svaigi vaboles bojājumi, uz dažām priedēm vabole ir beigusi dzīvot. Daudzām priedēm noliekti stumbri, kas ir saules eksponēti un pasargāti no nokrišņiem. Tas ir obligāts priekšnosacījums vaboles pastāvēšanai. Piemēroti koki šajā lieguma daļā ir, bet noēnojums neļauj veidoties pastāvīgām vaboles populācijām.

Lieguma dienvidu daļa ir augstāka un saules labāk apspīdēta un ir jāplāno priežu sveķotājkoksngrauža saglabāšanai. Lieguma ziemeļu daļa jāplāno galvenokārt saproksilofāgu kompleksa saglabāšanai.

Lai gan visā teritorijā ir daudz vecu priežu, taču ir ļoti maz atmirušu koku un kritalu. Tās tiek izvāktas. Tāpēc kopumā ir samērā zems atmirušu koksni apdzīvojošo bezmugurkaulnieku blīvums. Samērā daudz piepju bojātu koku. Uz priedes piepēm konstatēts melnulis *Diasperis boleti*, kurš ir specializējies baroties ar piepēm. Trūdošā priedes koksne konstatēts spīdulis *Cyllodes ater*, sprakšķis *Melanotus erythropus* un asmalis *Ostoma sp.* Šie konstatētie saproksilofāgi ir plaši izplatīti, bieži sastopami un paši par sevi vien neparāda biotopa bioloģisko vērtību.

Lieguma ziemeļdaļā izklaidus ir vairākas priedes ar koksnes skudrām *Camponotus sp.* Turpat reti ir novērota priežu mežiem raksturīgā kuprainā celmmuša *Laphria gibbosa* (tēviņš). Celmmušas kāpuri ir plēsīgi, barojas ar koksngraužu kāpuriem. Biotopos ar lieliem atmirušas koksnes krājumiem ir daudz koksngraužu un, atbilstoši, celmmušu. Iespējama arī dzeltenās laupītājmušas *Laphria flava* pastāvēšana.

Pie kāpas pārrakuma – Katrīnas ceļa, ir saules apspīdēta atmirusi priede ar vairāku sugu krāšņvaboļu izskrejām. Taču pašas vaboles nav novērotas. Atmirušas priedes ir potenciāls biotops lielās krāšņvaboles *Chalcophora mariana* un citu saproksilofāgu attīstībai.

Tātad ar atmirušu koksni saistīto sugu nabadzība ir sekas koksnes izvākšanai no teritorijas. Potenciāli šādos biotopos vajadzētu būt ievērojami vairāk gan bieži sastopamo, gan reto ar atmirušu koksni saistīto bezmugurkaulnieku sugu.

Dabas liegumā ir maz tauriņu. Visā teritorijā izklaidus ir sastopams parastais samtenis *Aphantopus hyperantus*. Šis taureni ir plaši izplatīts un bieži sastopams dažādos biotopos, kāpuri barojas ar graudzālēm. Novērots samteņa – pļavas vērsācīša *Maniola jurtina* īpatnis un atsevišķi raibeņa *Mellicta athalia* īpatņi. Abas sugas ir plaši izplatītas un bieži sastopamas, samteņa kāpuri barojas ar dažādiem lakstaugiem, raibeņa – ar graudzālēm. Aizsargājamām tauriņu sugām, kas raksturīgas priežu mežiem, piemēram, lielajam māršilu zilenītim *Maculinea arion* biotopi ir fragmentāri.

Melnalkšņu josla gar upi ir šaura. Atsevišķi atmiruši, saules apspīdēti koki ir piemēroti vītolu slaidkoksngrauža *Necydalis major* dzīvei. Taču suga nav konstatēta. Atmirušie melnalkšņi tiek izvākti. Melnalkšņu joslu apdzīvo invazīvās gliemežu sugas – raibais vīngliemezis *Ariantha arbustorum* un melngalvas mīkstgliemezis *Krynockillus malanocephalus*. Nav konstatēta kāda aizsargājama vietējā suga.

Kapos, kas atrodas DL vidusdaļā, ir lapu koki – bērzi, kļavas, kā arī atsevišķas priedes. Lapu koku sēklas izplatās uz blakus esošajiem priežu mežiem un veicina to eitrofikāciju.

DL vidusdaļā ir konstatētas kalcifīlas sugas. Visā lieguma teritorijā zem nokaltušu priežu mizas un zem kritālām konstatēta mitrene *Armadillidium sp.* Šis ģints mitrenes ir raksturīgi trūdošas lapu koku koksnes apdzīvotāji un līdz šim atrastas

tikai kaļķainos biotopos. Tāpat zem kritalām konstatēta reta zvīneņu (primitīvie bezspārnu kukaiņi) suga – *Machilis* sp. Ilgstošos augšnes pētījumos skujkoku mežos, šī suga nav konstatēta. Zvīņenes arī ir kalcifilas.

Priežu mežā DL ziemeļu daļā augsnē konstatēts ziemeļu pumpurgliemezis *Vertigo ronnebiensis*. Šī suga iekļauta LSG, bet izņemta no aizsargājamo sugu saraksta, jo pēdējos gados atrasta samērā bieži.

kāpu un smiltāju fauna

Vietējie iedzīvotāji intensīvi izmanto teritoriju, Plieņciema kāpu šķērso daudz mazu taku – no mājām uz pludmali. Tas būtiski DL teritoriju neietekmē. Taču teritorijā ir daudz iebraukušo atpūtnieku. Ir izveidotas vairākas lielākas gājēju takas un pat ceļš, pa kuru var iebraukt ar autotransportu. Tas noved pie kāpas degradācijas.

Kāpas pārrakumā un smilšu laukumā DL dienvidu galā ir bagāta skudrulauvas *Myrmeleon formicarius* – smiltāju speciālista populācija. Šai sugai ir nepieciešams neliels traucējums. Taču spēcīga traucējuma (izmīdīšanas) ietekmē tā iznīkst. Šāds traucējums ir vērojams vietās, kur iedzīvotāji šķērso kāpas un smiltis nav klātas ar veģetāciju, it īpaši minētajās skudrulauvas dzīves vietās.

Vietas ar pelēkās kāpas veģetācijas fragmentiem kāpas pārrakumā un smilšu laukumā DL dienvidu galā ir potenciāli piemēroti garlūpas racējlapsenei *Bembex rostrata* un citām racējlapseņu sugām. Teritorija apsekota vairākkārtēji, taču garlūpas racējlapsene netika konstatēta.

Embrionālo kāpu, priekškāpu un dažādu biotopu, kas atrodas aiz priekškāpas, joslas ir šauras un neizteiktas. Pludmale ir šaura. Priekškāpā konstatēts raksturīgs sugu komplekss, piemēram, kāpu speciālisti zemesblaktis *Ischnosoma sabuleti*, slaidā kāpublaktis *Chorosoma schillingi*, raibmuša *Tetanops myopinus* (minētās sugas barojas ar kāpu graudzālēm), atsevišķas zemesbišu kolonijas, racējlapseņu alas. Konstatētas tikai atsevišķas jūrmalas smilšvaboles *Cicindela maritima* kāpuru alas. Tomēr kopumā kāpu sugas ir vāji pārstāvētas un populācijas ir vājas. Biotopu platība ir ierobežojošs faktors, arī izmīdīšanai un izbraukāšanai ir ievērojama ietekme. Teritorijas ziemeļu daļā ir šauras kāpu pļavas, kurās ir izcili daudz mīkstblakšu. Priekškāpās konstatēta nenoteikta mitreņu suga (melns ar oranžu taustekļu pamatni, ātras), kas līdz šim nav zināma no piekrastes biotopiem.

Dzirnupītes fauna

Upe ir vāji brūnūdens, noēnota, tajā ir daudz sadzīves atkritumu. Upē konstatēta tai raksturīga fauna, taču īpaši daudz ir maksteņu. Konstatēta tikai viena spāru suga – gaišzilā krāšņspāre *Coenagrion puella*. Suga ir raksturīgāka stāvošiem ūdeņiem. Tikai neliels upes posms ietilpst DL teritorijā un tai nav būtiskas lomas īpaši aizsargājamo sugu saglabāšanai.

putni

Plieņciema kāpa ir raksturīga Baltijas jūras piekrastes augstā kāpa ar vecu priežu mežu, kurā mitrās vietās – pie strautiem aug arī lapu koki. Pie zvejniekiema piekrastē ir sausi klajumi. Plieņciema kāpas putnu fauna līdz šim bija maz pētīta – vienīgo dokumentēto ekspedīciju 2002. gada 11. jūlijā veica O. Opermanis, J. Reihmanis un J. Kazubiernis Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju inventarizācijas (“EMERALD 2000”) gaitā (O. Opermaņa, rakst. ziņ. pielikumā). Šajā ekspedīcijā

novērots 1 pāris melno dzilnu (*Dryocopus martius*) un konstatēta svīru (*Apus apus*) ligzdošana mežā; citas, parastās putnu sugas nav pierakstītas.

Lai noskaidrotu Plieņciema kāpā sastopamās putnu sugas, 2005. gadā tā tika apmeklēta trīs reizes – 1. maijā, kad tika konstatētas 25 sugas, 7. jūnijā, kad tika konstatētas 28 sugas, un 1. jūlijā, kad tika konstatētas 36 sugas. Kāpas izpētes laikā Ieva Rove tur novēroja meža pūci (*Strix aluco*), kas arī tika iekļauta kāpā konstatēto putnu skaitā. Kopā tika konstatēta 51 putnu suga, no kurām 46 ir ligzdotājas, bet piecas ir tikai novērotas vai nu barošanās vietās: sudrabkaija (*Larus argentatus*), kajaks (*Larus canus*) un lielais ķīris (*Larus ridibundus*), vai caurceļošanas laikā – pļavu čipste (*Anthus trivialis*) un ziemas žubīte (*Fringilla montifringilla*). Septiņas no konstatētajām sugām ir īpaši aizsargājamās:

1) divas sugas ir iekļautas Latvijas Sarkanajā grāmatā:

– 3. kategorijā meža balodis (*Columba oenas*)

– 4. kategorijā vakarlēpis (*Caprimulgus europaeus*);

2) visas septiņas sugas ir iekļautas Latvijas Republikas Ministru Kabineta 2000. gada 14. novembra 396. "Noteikumu par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" 1. pielikumā: "īpaši aizsargājamo sugu saraksts" un 2001. gada 13. marta 117. noteikumu 3. pielikumā – trešās grupas īpaši aizsargājamās sugas: lielais ķīris, meža balodis, vakarlēpis, tītiņš (*Jynx torquilla*), melnā dzilna, sila cīrulis (*Lullula arborea*) un mazais mušķērājs (*Ficedula parva*);

3) divām sugām ir paredzēts izveidot mikroliegumus, saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru Kabineta 2001. gada 30. janvāra 45. noteikumu 2. pielikumu – meža balodim pēc šī pielikuma 1. punkta un lielajam ķīrim – pēc šo noteikumu 2. punkta.

Visas no konstatētajām īpaši aizsargājamo putnu sugām, izņemot lielo ķīri, ligzdo Plieņciema kāpas dabas liegumā vai arī liegumā atrodams tām piemērots ligzdošanas biotops.

Vēl Plieņciema kāpās konstatētas Latvijā reti, bet Piejūras zemienē diezgan bieži sastopamas sugas – zaļais ļauķītis (*Phylloscopus trochiloides*) un ģirlicis (*Serinus serinus*).

Visas liegumā potenciāli ligzdojošās aizsargājamās putnu sugas ir Latvijā diezgan bieži sastopamas sugas. **Lielais ķīris** te uzturas tikai barošanās vietās, tādēļ mikrolieguma izveidošana uz šo sugu Plieņciema kāpā neattiecas. **Tītiņam** piemērots biotops ir sastopams visā lieguma teritorijā, lai uzlabotu šīs sugas aizsardzību, liegumā ieteicams izlikt piemērotus (zīlīšu) būrīšus. **Melnajai dzilnai** nepieciešami meži, kuros ir saglabājušās lielas nokaltušas un puskaltušas priedes. Lai saglabātu piemērotas ligzdošanas vietas šai sugai, liegumā jāaizliedz šādu koku izciršana. **Meža balodis** liegumā ligzdo melnās dzilnas kaltos dobumos, tādēļ arī šīs sugas aizsardzībai nepieciešams saglabāt lielos, dobumainos kokus. Meža baloža aizsardzību varētu veicināt dažu piemērotu būru izlikšana, taču jāraugās, lai būri būtu nepieejami atpūtniekiem, citādi būru izlikšana var tikai kaitēt, jo cilvēki iznīcinās būros ligzdojošo putnu ligzdas. **Vakarlēpim** piemērotas vietas ir skrajais priežu sils, kur tas ligzdo uz zemes, līdzīgi kā laucēs un klajumos uz zemes ligzdo **sila cīrulis**, tādēļ ir nepieļaujama nedz vietējo iedzīvotāju, nedz atpūtnieku suņu vešana pastaigās lieguma teritorijā, jo suņi iznīcina vai izbaida uz zemes ligzdojošos putnus, kas noved pie to

perējumu bojāejas. **Mazajam mušķērājam** lieguma teritorijā piemērots biotops atrodams gar strauta krastiem, kur mežā ir egles un lapu koku piemistrojums, tādēļ šo koku izciršana pie strauta nav pieļaujama.

Dzirnupītes ielejā sastopama lakstīgala *Luscinia luscinia*, pludmalē – jūras žagata *Haematopus ostralegus*, upes tārtiņš *Charadrius dudiumus*, sudrabkaija *Larus argentatus*, lielais ķīris *Larus ridibundus*, kīvīte *Vanellus vanellus*. 2002. gadā konstatēta arī melnā dzilna *Dryocopus martius*. Līdz šim liegumā nebija atrasts meža balodis *Columba oenas*, bet dzīvotne tam ir ļoti piemērota.

Uz rietumiem no dabas lieguma pāri šosejai P 128 Sloka-Talsi, atrodas dobumperētāju putnu monitorings (371., 372. kvartāls, pēc 2004. gada ierīcības).

zīdītāji

No zīdītājiem liegumā konstatēti kukaiņēdāji: meža cirslis *Sorex araneus*, kurmis *Talpa europaea*, grauzēji: meža strupaste *Microtus clethrionomys*, ūdenszūrka *Arvicola terrestris*. Lieguma teritorija ir nelidojošiem zīdītājiem un lielajiem plēsējiem nepiemērota vieta – traucējumi, nav barības bāzes.

Apdzīvotās vietas tuvums un cilvēku klātbūtne atbaida savvaļas dzīvniekus, klaiņojošie suņi un kaķi traucē dzīvnieku vairošanos un samazina mazuļu izdzīvošanas iespējas.

1.4.3. Biotopi

Līdz šim lieguma teritorijas biotopi nav pielīdzināti Latvijas biotopu klasifikācijai. LU Bioloģijas fakultātes projekta „Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā”, *LIFE-NATURE* ietvaros, veikta biotopu kartēšana pēc projekta metodikas. Minētais projekts nesadarbojas ar Engures pagastu, tāpēc piekrastē nav paredzēti īpaši pasākumi.

Nelielajai lieguma teritorijai raksturīga liela biotopu daudzveidība, kas veidojusies un var pastāvēt tikai noteiktu dabas apstākļu un procesu un cilvēku darbības ietekmē.

Lielāko daļu lieguma aizņem sausieņu meži (6.1. un 6.2. pielikums), samērā lielās platībās sastopamas pelēkās kāpas, nelielas platības aizņem priekškāpas. Mitrāju biotopu kompleksu veido Dzirnupīte un slapjie melnalkšņu meži tās palienē. Cilvēka darbības pārveidoti biotopi ir pagalmi, dārzi, ceļmalas, kā arī kapsēta. Biotopu grupas pēc Latvijas biotopu klasifikācijas apkopotas 6.3. pielikumā.

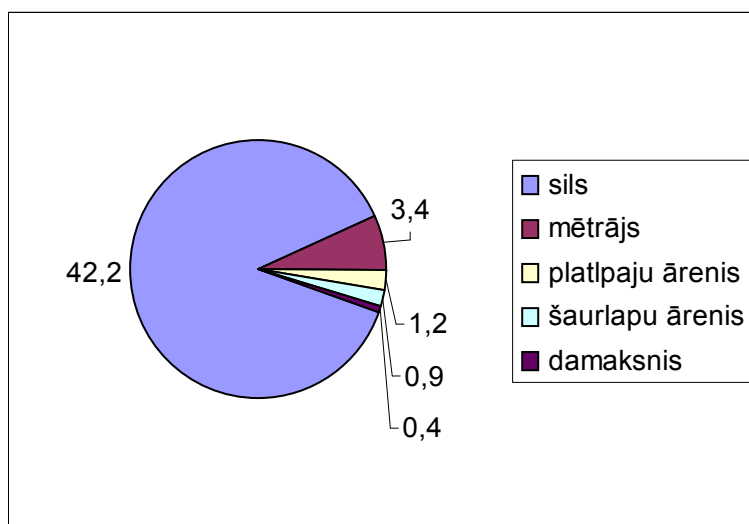
sausieņu meži

Lielākās platības no mežiem uz kāpu grēdas aizņem sils, nelielā platībā sastopams mētrājs. Valdošā koku suga ir priede (IV – V bonitātes priežu audzes), retumis piemistrojumā bērzs. Rets pamežs, ko veido pīlādzis un kadiķis. lieguma teritorijā ir arī stādītās meža kultūras. Starpkāpu pazeminājumos veidojas bagātīgāks sūnu un ķērpju stāvs. Mežaudzei un zemsedzei ir ievērojama loma vēja un ūdens izraisītās augsnes erozijas novēršanā. Meža zemsedze ir jutīga pret nomīdīšanu, kas redzams gar iestaigātajām un iebrauktajām takām.

Dabas lieguma ziemeļu daļā, nelielās platībās gar Plieņciema-Ķesterciema ceļu izveidojusies starpkāpu ieplaka ar vīgu veģetācijas pazīmēm.

meža sadalījums pa meža augšanas apstākļu tipiem

Visizplatītākais no MAAT ir sils, salīdzinoši nelielas platības aizņem mētrājs, platlapju bērnis, šaurlapu bērnis un damaksnis (4. attēls).

4. attēls. Meža augšanas apstākļu tipu sadalījums pēc platības (ha).

mežu sadalījums pēc vecuma

Izcirtumi, jaunaudzis (0 – 40 gadiem) – nav

Vidēja vecuma audzis (41 – 80 gadiem) – 13.8ha – 28.7 %

Briestaudzis (81 – 100 gadiem) – 2.3 ha – 4.8 %

Pieaugušas audzis (101 – 140 gadiem) – 0.9 ha – 1.8 %

Pāraugušas audzis (virs 141 gadiem) – 31.1 ha – 64,7 %

mežaudžu sadalījums pēc valdošās koku sugas

Valdošā koku suga, kā jau tas ir nabadzīgajos meža augšanas apstākļu tipos raksturīgi, ir priede. Tā aug 46 ha jeb 95,6 % no lieguma platības. Pārējos 4,4 % platības aug melnalkšņu audzis.

dabiskie meža biotopi

Līdz šim liegumā konstatēts (2001. gadā) viens DMB – 380. kvartāla 6. nogabals (3,1 ha), SKUJ – skujkoku mežs, sils, 195 un 122 gadus vecas priedes, dabīgi veidojusies audze, kur galvenā vērtība ir koki ar resniem zariem (6.4. pielikums).

Dabas liegumā „Plieņciema kāpa” esošie meža nogabali 2005. gada jūnijā apsekoja Jānis Greivulis un izvērtēja atbilstoši MK 08.05.2001. noteikumu Nr. 189 „Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā” punktam Nr. 25.4. un Zemkopības ministrijas 2001. gada 9. novembra. instrukcijai Nr.7 „Meža biotopu, kuriem izveidojami mikroliegumi, noteikšanas metodika”.

Valsts meža 362. kv. konstatēti sekojoši DMB (dabiskie meža biotopi):

362.kv. 5.nog. 4,0 ha platībā – SKUJ (skujkoku mežs).

362.kv. 7.nog. 13,1 ha platībā – SKUJ (skujkoku mežs).

362.kv. 10.nog. 7,4 ha platībā – SKUJ (skujkoku mežs).

Pašvaldības un pārējo īpašnieku mežos, kuros nav veikta meža ierīcība, arī tika konstatēts DMB (dabiskais meža biotops) SKUJ (skujkoku mežs). Pēdējā mežu ierīcība šim mežam ir veikta 1985. gadā, kā zvejnieku kolhoza „Engure” mežu ierīcība, un šis mežs VMD datu bāzē ir kā zv.k.s. Engure (apsaimniekotāja kods – 270101046) 62.kv. 1. nogabals 3.0 ha platībā (izņemot to daļu, kur atrodas kapi). Šobrīd šis meža nogabals ir sadalīts vairāku īpašnieku starpā.

Kopīpašuma „Vabu laukums” mežā 1. un 2. kv., kas atrodas dabas lieguma teritorijā, netika konstatēti DMB vai PDMB, jo mežs ir pārāk jauns.

Dabas lieguma teritorijā nav nodalītas biotopu koncentrācijas vietas.

Lai arī visi meža nogabali nav DMB vai pDMB, tie atbilst Eiropas Savienības aizsargājamiem biotopiem – Mežainas jūrmalas kāpas (kods 2180).

DMB ekoloģiskās prasības

Visi konstatētie biotopi SKUJ (skujkoku mežs) ir sausie priežu meži, kuros bioloģiskā daudzveidība saistās ar lēni augošām, saules izgaismotām, vecām priedēm, kurām veidojas lieli vainagi ar resniem zariem. Vecām priedēm veidojas krokodilādas miza, kura ir nozīmīga dažādiem kukaiņiem (piemēram, priežu sveķotājkoksngrauzim *Nothorhina punctata*), kā arī īpašām kērpju un sūnu sugām. Vairākas piepju sugas aug tikai uz ļoti veciem kokiem. Izturīgi un resni zari varētu būt nepieciešami to sugu putniem, kas būvē lielas ligzdas.

Dabisko īpatnību dēļ sausajos priežu mežos var sastapt daudz mazāk indikatorsugu un speciālo biotopu sugu nekā mitrajos egļu mežos, taču arī šeit šādas sugas ir sastopamas, galvenokārt kukaiņi.

Dabiskos apstākļos šādi meži ir pakļauti dabiskajam traucējumam – uguns ietekmei. Zinātnieki ir konstatējuši, ka sausie priežu meži dabiskos apstākļos deg vidēji vienu reizi 50 gados. Pēc ugunsgrēkiem daļa koku izdzīvo, jo priedēm ir bieza kreves miza un sausieņu tipos degšanas intensitāte nav pārāk liela, jo zemsedze ir plāna. Daļa koku iet bojā, veidojot mežaudzē stāvošus nokalstošus kokus, kuri saglabājas ļoti ilgstoši, gan stāvoši, gan arī vēlāk krituši. Apdegušī koksne ir ļoti nozīmīga dažām kukaiņu sugām, piemēram, *Agonum quadripunctatum*. Tā kā vecā priežu mežā mirusī koksne ir lielu dimensiju, tā saglabājas ļoti ilgi, dodot iespēju dzīvot kukaiņu sugām, kuras atkarīgas no lielu dimensiju skuju koku saules apspīdētām kritālām, piemēram, *Tragosoma depsarium*. Pēc degšanas sausie priežu meži dabiski atjaunojas ar priedi, veidojot dažāda vecuma priežu mežu. Var daļēji ienākt arī bērzs.

Mūsdienās, kad meža ugunsgrēki tiek likvidēti maksimāli ātri, un sanitārciršu rezultātā tiek izcirsti bojātie un nokaltušie koki, mežos ir maz mirušās koksnes. Tāpēc jo lielāka nozīme ir katram nokaltušajam un kritušajam kokam, kas svarīgi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un vairošanai.

Lai nodrošinātu labvēlīgus apstākļus DMB pastāvēšanai – vislabākais apsaimniekošanas veids šajā gadījumā būtu – bez saimnieciskās darbības. Nedrīkst izvākt sausus un kritušos kokus.

Tomēr šajā konkrētajā gadījumā, kad DMB atrodas kāpās un tiešā tuvumā ir apdzīvotas vietas, ir jāparedz cilvēku piekļūšana jūrai. Tas ir iespējams arī caur biotopiem. Tomēr vajadzētu novirzīt cilvēku plūsmu pa celiņiem, kas izbūvēti no dabiskiem materiāliem, un kāpas nogāzēs izbūvētām trepēm, lai pēc iespējas mazāk bojātu zemsedzi, kas kāpās ir ļoti jutīga.

pelēkās kāpas

Pelēkās kāpas izveidojušās vietās (6.4. pielikums), kur vairs nenotiek smilšu pārpūšana – šaurās joslās gar lieguma robežu jūras pusē, pelēko kāpu veģētācijas fragmenti izveidojušies lielajā deflācijas ieplakā – Vabu laukumā, ko vietējie iedzīvotāji dēvē par Balto kāpu, jo daudzviet veģētācija nav saslēgta, redzamas smiltis. Sausajos un nabadzīgajos augšanas apstākļos izveidojusies skraja lakstaugu, sūnu un ķērpju zemsedze, kas ir jutīga pret nomīdīšanu un izbradāšanu. Pēc veģētācijas iznīcināšanas pelēkās kāpas labvēlīgos apstākļos vidēji atjaunojas 25-30 gados. Lai biotopu saglabātu ilgstoši, jānodrošina līdzsvars starp regulāru augsnes virskārtas “irdināšanu”, kas kavē teritorijas pārveidošanos par pļavu vai priežu mežu, un neiejaukšanos, kas kavē zemsedzes veģētācijas iznīcināšanu un smilšu pārpūšanu.

priekškāpas

Priekškāpas izveidojušās, augājam aizturot vēja nestās smiltis (6.4. pielikums). Priekškāpu joslā notiek smilšu pārpūšana. Smilšu pārpūšanu veicina augāja izbradāšana, tiek ieputināti melnalkšņi Dzirnupītes krastā. Starp jūru un priekškāpām veidojas nelieli embrionālo kāpu pauguriņi. Pēc vētras 2005. gada ziemā, daļa embrionālo kāpu un priekškāpu ir noskalotas, jūras pusē izveidojusies neliela kāple.

Dzirnupītes ieleja

Mitrāju biotopu kompleksu, kas palielina lieguma bioloģisko un ainavisko daudzveidību, veido Dzirnupīte un applūstošie, slapjie melnalkšņu meži tās palienē un palieņu pļavu fragmenti. Kopumā šie biotopi nav augu sugām bagāti, bet būtiski palielina teritorijas bioloģisko un ainavisko daudzveidību.

cilvēka darbības veidoti un uzturēti biotopi

Cilvēka darbības rezultātā lieguma teritorijā izveidojušies biotopi ir kapsēta, kuras apsaimniekošanas vajadzībām cilvēki rok mežā un kāpās, piemājas dārziņi, pagalmi, ceļmalas. Šiem biotopiem ir galvenokārt kultūrvēsturiska un ainaviska nozīme, taču arī tie palielina arī lieguma sugu un biotopu daudzveidību, dažādojot ainavu.

aizsargājami biotopi

Latvijā aizsargājami ir dabiskie meža biotopi.

Latvijā un Eiropā aizsargājami biotopi ir: mežainas jūrmalas kāpas (biotopa kods 2180) un ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas (2131*).

Eiropas Savienībā aizsargājami biotopi ir: priekškāpas (2120) un melnalkšņu staignāji (9080*), kas šaurā joslā nelielās platībās izveidojušies abpus Dzirnupītei.

1.5. TERITORIJAS SOCIĀLEKONOMISKAIS RAKSTUROJUMS

1.5.1. Demogrāfiskā analīze (iedzīvotāji, nodarbinātība)

Lieguma teritorijas dienvidaustrumu daļa ir apdzīvota. Liegums robežojas ar Pliņciema centrālo daļu. 2005. gadā blakus liegumam tiek celtas privātmājas. Teritorijā atrodas zivju cehs un vairākas privātmājas.

Dabas liegumu apmeklē un šķērso atpūtnieki veģetācijas sezonā, kad jūras malā iespējams sauloties un aktīvi atpūsties.

1.5.2. Teritorijas izmantošanas veidi

1.5.2.1. Tūrisms un atpūta

Dabas liegumā līdz šim nav izveidota vienota un pārdomāta atpūtas infrastruktūra. Esošās atpūtas vietas izveidojuši vietējie iedzīvotāji laika gaitā (8.3. pielikums). Viena iecienīta atpūtas vietas atrodas lieguma ziemeļos, pie upītes. Otra – uz ziemeļiem no kapiem, pie meža ceļa. Apmeklēta ir arī dabas lieguma centrālā un dienvidu daļa. Visā lieguma teritorijā iestaigātas dažāda platuma takas, centrālajā daļā taku tīkls ir blīvs. Engures pagasta pašvaldība uztur vienu taku Katrīnas ceļa vietā, regulāri izvācot atkritumus no uzstādītajām atkritumu urnām.

Izstrādājot dabas aizsardzības plānu, LDF eksperti, kopā ar pārstāvjiem no Engures pagasta un VAS "LVM" Zemgales mežsaimniecības izstrādāja lieguma teritorijas atpūtas infrastruktūras plānu, jo teritorijas ir iecienīta atpūtas vieta gan vietējiem iedzīvotājiem, gan atpūtniekiem un tūristiem no tuvākas un tālākas apkārtnes.

Darba sākumā tika domāts par automašīnu stāvlaukuma un skatu torņa iekārtošanu dabas liegumā. Apmeklējot teritoriju dabā, pieņemts lēmums konkrētā plāna ietvaros atteikties no šīs ieceres, jo automašīnu stāvlaukuma ierīkošanai nav pietiekoši lielu un piemērotu vietu liegumā un tā tuvākajā apkārtnē.

Izvērtējot situāciju dabā un reālās potenciālo plāna ieviesēju – pašvaldības un Zemgales mežsaimniecības, iespējas, tika nolemts maksimāli nepiesaistīt atpūtniekus dabas liegumam, bet novirzīt cilvēku plūsmu uz jau iekārtotām atpūtas vietām ārpus dabas lieguma, iekārtojot liegumā atpūtas infrastruktūru galvenokārt vietējo iedzīvotāju vajadzībām.

Dabas lieguma teritorija piemērota pastaigām, atpūtai, sabiedrības izglītošanai, bet ne ilgstošai atpūtai ar teltīm. Ilgstoši atpūsties iespējams labiekārtotās atpūtas vietās Engures pagastā uz dienvidiem un ziemeļiem no lieguma.

1.5.2.2. Mežsaimniecība

Dabas lieguma teritorijā nenotiek un pārskatāmā vēstures laika posmā nav notikušas mežsaimnieciskas darbības. Dabas liegumā un tā apkārtnē tiek nodrošināta ugunsdrošība.

Vietējie iedzīvotāji izvāc kritalas un zarus, lai izmantotu tos kā kurināmo materiālu.

1.5.2.3. Medības

Dabas liegumā nekādas medību aktivitātes nenotiek, jo to pastāvīgi neapdzīvo medījamie dzīvnieki, kuriem te trūkst barības bāzes un traucē arī biežie cilvēku apmeklējumi.

Rudeņos pie dabas lieguma austrumu robežas – gar Baltijas jūras Rīgas līci notiek ūdensputnu medības. Patreizējā medību intensitāte dabas lieguma bioloģiskās vērtības negatīvi neietekmē.

Medījamie dzīvnieki dabas liegumā un tā apkārtnē netiek speciāli uzskaitīti, jo teritorija ir pārāk šaura un neliela. Dzīvnieki te iekļūst periodiski un ilgstoši neuzturas.

1.5.2.4. Citi teritorijas izmantošanas veidi

Zvejnieki šķērso lieguma teritoriju, lai nokļūtu pie jūras. Caur lieguma teritorijai, uz ziemeļiem no kapiem, pa iebrauktu meža ceļu tiek vestas laivas un citi zvejai nepieciešamie piederumi. Meža ceļš viegli atrodams un līdz šim nav norobežots ar žogu vai vārtiem, tāpēc to izmanto arī citi autotransporta īpašnieki, kas grib piekļūt tuvāk jūrai ar motorizētu tehniku, tādējādi negatīvi ietekmējot dabas vērtības liegumā un tuvākajā apkārtnē.

1.6. INFORMĀCIJAS AVOTI

Literatūras saraksts

- Askew R.R. 1988. The dragonflies of Europe. Colchester, Harley Books, 291 p.
- Dabas aizsardzības plāns Latvijai, *WWF project 4568: Conservation plan for Latvia. Final report*, 1992. Rīga: LU Ekoloģiskais centrs, 141.
- Eberhards G. 2003. Latvijas jūras krasti. Rīga, Latvijas Universitāte, 296. lpp.
- Harde K.W. 1998. Beetles. Prague, Blitz Editions, 334 p.
- Jēgere A. 1997. Dabas lieguma „Pliņciema kāpa” dabas aizsardzības plāns. Rīga, Latvijas Dabas fonds, 21 lpp.
- Kabucis I. 2004. Biotopu rokasgrāmata. Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Rīga, Preses nams, 160 lpp.
- Kalniņa A. 1995. Klimatiskā rajonēšana. – Latvijas daba. Enciklopēdija. 2. sēj. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 245. lpp.
- Kuršs V., Stinkule A., Krūmiņš R., Stinkulis Ģ. 1998. Derīgo izrakteņu karte. – Latvijas daba. Enciklopēdija. 6. sēj. Rīga, Preses nams.
- Lārmanis V., Priedītis N., Rudzīte M. 2000. Mežaudžu atslēgas biotopu rokasgrāmata. Rīga, Valsts Meža dienests, 127 lpp.
- Nikodemus O., Kūmiņš R., Zvaigzne E. 1998. Augšņu karte. – Latvijas daba. Enciklopēdija. 6. sēj. Rīga, Preses nams.
- Nikodemus O. 1998. FAO augšņu klasifikācija. – Latvijas daba. Enciklopēdija. 6. sēj. Rīga, Preses nams, 401. lpp.
- Nikodemus O., Krūmiņš R., Ozoliņa I. 1998. Augšņu karte (FAO klasifikācija). – Latvijas daba. Enciklopēdija. 6. sēj. Rīga, Preses nams.
- Pastors A. 1995. Hidroloģiskā rajonēšana. – Latvijas daba. Enciklopēdija. 2. sēj. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 148.-151. lpp.
- Ramans K., Zelčs V. 1995. Fizioģeogrāfiskā rajonēšana. – Latvijas daba. Enciklopēdija. 2. sēj. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 74.-76 lpp.
- Rieksta L. 1999. izpētes darbs par Pliņciemu un Engures pagastu mācību ietvaros. Rīga, Rīgas komercskola, 31 lpp.
- Rudzīte M. 1999. Latvijas zemesgliemeži. Rīga, Gandrs, 148 lpp.
- Spuris Z. (red.).1998. Latvijas Sarkanā grāmata. Retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas. 4. sēj. Bezmugurkaulnieki. Rīga, LU Bioloģijas institūts, 388 lpp.
- Strautnieks I. 1995. Engures līdzenums. – Latvijas daba. Enciklopēdija. 2. sēj. Rīga, Latvijas enciklopēdija, 51-52. lpp.
- Strautnieks I. 1997. Piejūras zemiene. – Latvijas daba. Enciklopēdija. 4. sēj. Rīga, Preses nams, 119.-121.lpp.
- Tauriņš E., Ozols E. (red.) 1957. Latvijas PSR dzīvnieku noteicējs. I. Rīga, Latvijas Valsts izdevniecība, 871 lpp.

Tolman T. 1997. Butterflies of Britain & Europe. London, Harper Collins Publishers, 320 p.

Биркмане К. Я. 1974. Общая характеристика современного растительного покрова. –Флора и растительность Латвийской ССР. Приморская низменность. Рига, Зинатне, с. 116-121.

Бей-Биенко Г. Я. (ред.) 1965. Определитель насекомых Европейской части СССР. Жесткокрылые и веерокрылые. Москва-Ленинград, Наука, 668 с.

Citi informācijas avoti

Projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar *EMERALD/NATURA 2000* aizsargājamo teritoriju tīklu” lauka darba anketas. Projekta norises laiks 2001-2003. gads, izpildītājs Latvijas Dabas fonds, finansētājs *DANCEE*.

Interneta adreses

www.dap.gov.lv

www.vidm.gov.lv

II DAĻA. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS

2.1. TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Dabas liegums nav liels – 60,58 ha, liegumā ietverts Plieņciema kāpas valnis un vienīgā Latvijā saglabājusies kāpu deflācijas ieplaka. Analizējot teritorijas robežu un iepazīstoties ar blakus platībām, jāsecina, ka lieguma ziemeļu robeža neatbilst optimālajai un ir nepieciešamas robežas izmaiņas, palielinot liegumu par 15,4 ha, līdz pat Ķesterciemam.

Kāpu valnis ir vienots komplekss, nākotnē svarīgi saglabāt nelielo lieguma teritoriju vienotu un to nefragmentēt, veidojot platas takas, vai ceļot lielus infrastruktūras objektus. Dabas lieguma dabas vērtības aprakstītas 1.4. apakšnodaļā un atzīmētas 6.5. pielikumā. Dabas liegumu ietekmē dabiski un antropogēni faktori, tie apkopoti 3. tabulā.

3. tabula

Dabas liegumu galvenie ietekmējošie faktori

<i>dabiskie faktori</i>	<i>sekas</i>
Jūras krasta ģeoloģiskie procesi (viļņu un vēja darbība) Plieņciema kāpu dabas lieguma teritorijā tieši praktiski neietekmē, jo tā galvenokārt atrodas ārpus viļņu iedarbības zonas. Izņēmums ir Katrīnas ceļš, Vabu laukums un lieguma DA mala, kur vētru laikā notiek kāpas jūras puses nogāzes piekājes erozija.	Lielākā krasta daļa ir stabila.
Spēcīgas ziemeļrietumu vētras pēdējo 17-18 gadu laikā ir bijušas 3-4 reizes, kamēr dienvidrietumu, rietumu vēju vētras atklātās Baltijas jūras un Rīgas līča Vidzemes piekrastē daudz biežāk.	Vētru laikā notiek minimāla kāpas noskalošana.
Lēni un neregulāri augoša priekškāpa.	Pie Katrīnas ceļa un pie Vabu laukuma krasts jānostiprina ar kārkļu stādījumiem.
secinājumi	Krasta nostiprināšana nav prioritāra. Jānostiprina nelieli krasta posmi. Nav jāiegulda lieli līdzekļi.

<i>negatīvie antropogēnie faktori</i>	<i>sekas</i>
Maz-organizēta atpūtnieku plūsma veģetācijas sezonā, labiekārtotu taku, stāvvietu un atpūtas vietu trūkums.	Izmētāti sadzīves atkritumi. Izbradātas kāpas, nomīdīta un bojāta zemsedze, smilšu erozija reljefa paaugstinājumos. Pastiprināti tiek izpūstas smiltis pie galvenajām takām. Eitroficētajās vietās ieviešas slāpekli mīlošas augu sugas, mainās apgaismojums un biotopi – ieviešas lapu koki un krūmi.
Braukāšana ar motorizētu transportu liegumā.	Rodas smilšu erozija, tiek bojāta zemsedze, īpaši pelēkās kāpas.
Izvāktas lielu dimensiju kritālas un lieli zari.	Samazinās teritorijas bioloģiskā daudzveidība.
Nav sakārtoti normatīvie akti par īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem dabas liegumā.	Dažiem īpašniekiem ir maza vēlēšanās sadarboties dabas lieguma saglabāšanā un apsaimniekošanā, jo ir spēcīgs sarūgtinājums un nesapratne par saimnieciskās darbības ierobežojumiem.
SIA “Ulmes” ražotne dabas liegumā blakus Vabu laukumam.	Potenciāls piesārņojuma avots (7. pielikums), rada troksni, smakas, kas negatīvi ietekmē dzīves apstākļu kvalitāti tuvākajā apkārtnē. Negatīvi ietekmē apkārtējās vizuāli augstvērtīgās ainavas.
Nav vietas autostāvvietai ne liegumā, ne tā tuvākajā apkārtnē.	Sarežģīti organizēt un virzīt atpūtnieku plūsmu.
Pārmērīgi liela cilvēku plūsma pa Katrīnas ceļu un Vabu laukumā gar ceļu.	Pastiprināti notiek smilšu izpūšana, ko plānots samazināt, izveidojot takas ar dēļu segumu.
secinājumi	Jāiegulda līdzekļi atpūtas infrastruktūras labiekārtošanai. Jāiekārto autostāvvietas ārpus dabas lieguma. Jārisina situācija, kad dabas lieguma teritorijā atrodas zivju pārstrādes cehs. Jāierobežo invazīvās augu sugas un jāretina lapu koku pamežs un audzes
<i>pozitīvie antropogēnie faktori</i>	<i>iespējas</i>
Vietējie iedzīvotāji vāc sadzīves atkritumus, rūpējas par normatīvo aktu ievērošanu dabas liegumā.	Sakopta teritorija, kurā jāveic tikai labiekārtošanas darbi un jāievieto informatīvi stendi un norādes. Potenciāli sabiedriskie inspektori. Iespējas izveidot dabas lieguma apsaimniekošanas konsultatīvo padomi.
Gadu gaitā iestaigātas nelabiekārtotas takas.	Pamats labiekārtotam taku tīklam.

Vietējo iedzīvotāju izpratne par dabas aizsardzību.	Iespējas izglītēt un kontrolēt atpūtniekus.
Nenotiek mežsaimnieciski darbi.	Saglabātas dabas vērtības, dabiska barjera starp jūru un iekšzemi.
secinājumi	Pamats un iestrādnes teritorijas ilgtspējīgai apsaimniekošanai nākotnē.
<i>saimnieciska darbība blakus lieguma robežai</i>	<i>iespējas un draudi</i>
Mazstāvu ēku celtniecība	Palielinās cilvēku plūsma dabas liegumā. Palielinās cilvēku skaits, kas nākotnē var rūpēties par lieguma teritorijas sakoptību.
secinājumi	Patreiz nav skaidrs, cik liela būs slodze uz liegumu nākotnē, bet tā pieaugs.

Dabas lieguma teritorijā reti veiksmīgi un ilgtspējīgi līdzās pastāv cilvēka veidoti un uzturēti biotopi kopā ar dabiskiem, reti un aizsargājamiem biotopiem.

Kopumā, situācija ir atrisināma, plānojot pārdomātu atpūtas infrastruktūru. Tomēr, pieaugot atpūtnieku skaitam, teritorija tiks vairāk ietekmēta. Ikgadējie monitoringa rezultāti varētu parādīt, vai nepieciešams plānot jaunus pasākumus teritorijas dabas vērtību saglabāšanai.

2.2. BIOTOPI KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TOS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Visā teritorijā dominē dabiski biotopi – priežu sausieņu meži. Salīdzinoši nelielas platības aizņem pelēkās kāpas un ar pelēkās kāpas augāja fragmentiem klātā deflācijas ieplaka – Vabu laukums jeb Baltā kāpa. Nelielās platībās teritorijā izveidoti infrastruktūras objekti: kvartālstīgas, mineralizācijas joslas un iebraukti meža ceļi bez speciāla seguma. Minētie biotopi veido šaurus atklātus koridorus, kopā ar takām izmantojami, lai pārvietotos, bet tiem nav būtiskas nozīmes kā teritorijas dabas vērtībām. Lielākas platības veido Plieņciema kapi un piemājas dārzu fragmenti priežu mežā, kas kopumā dažādo ainavu un bagātina sugu sastāvu, bet netiek uzskatīti par dabas vērtībām.

Dabas lieguma platība ir 60,58 ha, no tiem 51,69 ha veido Latvijā un Eiropā aizsargājami biotopi. Tikai 8,89 ha no teritorijas nav konstatētas īpaši aizsargājamās dabas vērtības. Potenciāli pievienojamajā teritorijā uz lieguma ziemeļiem (24,26 ha) vairāk kā 89 % no teritorijas veido aizsargājami biotopi. Visā platībā stiepjas kāpu valnis, 4. tabulā 43. lpp. atzīmētas dabas vērtību platības.

Eiropas Savienībā aizsargājami biotopi

<i>Biotops un tā kods</i>	<i>Platība liegumā un tā potenciālajā robežas paplašinājumā, ha</i>	<i>% no lieguma un tā potenciālā paplašinājuma platības</i>
Priekškāpas, 2120	3,20	3,8
Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas, 2130	8,27	9,7
Mežainas jūrmalas kāpas	61,8	84,8
Melnalkšņu staigņāji	2,68	3,2
kopā	75,95	89,5

RELJEFS**dabas aizsardzības vērtība**

Kāpu valnis un kāpu deflācijas iepakla veido priekšnosacījumus pārējām dabas vērtībām teritorijā, tai skaitā Eiropas Savienībā aizsargājama biotopa – mežainas jūrmalas kāpas. Ar teritorijas reljefu un tā pārveidojumiem saistīti reģionāli kultūrvēsturiskie notikumi un vietas – Katrīnas ceļš, kuģu būvniecība u.c.

sociālekonomiskā vērtība

Kāpu valnis aiztur vēju un smilts pārpūšanu no jūras puses, kā arī dažādo ainavu, radot priekšnosacījumus augstvērtīgiem rekreācijas resursiem un to izmantošanai tūrisma vajadzībām.

ietekmējošie faktori

Liels cilvēku skaits, kas vasaras sezonā pa nelabiekārtotām takām brīvi pārvietojas pār kāpas valni, nomīda zemsedzi un rada smilts eroziju, kā arī noblietē augsnes virskārtu, mainot procesus augsnē. Stāvajās kāpas nogāzēs nav ierīkotas kāpnes, to trūkums atpūtniekus nebaida, kā rezultātā, ainaviski pievilcīgo skatu punktu apkārtnē nogāzes ir erodētas un to stāvums samazinās. Sakārtojot atpūtas infrastruktūru, būtu iespējams nākotnē domāt par tiešu vai netiešu līdzekļu iegūšanu no dabas lieguma apskates.

MEŽS**dabas aizsardzības vērtība**

Kāpu valni klāj vecas priežu audzes un nelielās platībās arī melnalkšņu audzes ap Dzirnupīti. Dabas lieguma kokaudzes pielīdzinātas trīs Eiropas Savienībā aizsargājamiem biotopiem un diviem Latvijā aizsargājamiem biotopiem.

sociālekonomiskā vērtība

Liela ir koksnes krājas finansiālā vērtība. Vērtība ir dabas lieguma teritorijai kā potenciālai apbūves platībai. Sabiedrībai vērtība ir augstvērtīgie rekreācijas resursi. Liegumā uz kāpu vaļņa, priežu mežā ierīkota Plieņciema kapsēta.

ietekmējošie faktori

Meža biotopu kvalitāti galvenokārt ietekmē augsnes eitrofikācija un nomīdīšana, kā arī kritalu un zaru izvākšana, kas pakāpeniski izraisa izmaiņas sugu sabiedrībās. Citas negatīvas ietekmes līdz šim nav konstatētas.

PELĒKĀS KĀPAS

dabas aizsardzības vērtība

Dabas lieguma jūras pusē izveidojušies šaura pelēko kāpu josla, pelēkajām kāpām raksturīgās veģetācijas fragmenti izveidojušies deflācijas ieplakā Vabu laukumā jeb Baltajā kāpā. Pelēkās kāpas ir Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājams biotops. Eiropā šī biotopa aizsardzība ir prioritāra, jo tā aizņemtās platības strauji sarūk. Pelēkās kāpas ir dzīvotne daudzām retām sugām.

sociālekonomiskā vērtība

Pelēkās kāpas veido vizuāli pievilcīgu ainavu un to iecienījuši atpūtnieki, kad jūras piekrastē ir vējš. Vabu laukums ir vienīgā vieta Latvijā, kur vēl ir iespējams redzēt salīdzinoši jaunu kāpu deflācijas ainavu. Pārdomājot un plānojot tūrisma attīstību Engures pagastā, nākotnē tā varētu būt vērtīga apskates vieta.

ietekmējošie faktori

Patreiz vienīgais pelēkās kāpas negatīvi ietekmējošais faktors ir pārlietu augstā rekreācijas slodze – nomīdīšana, kas iznīcina augāju un izraisa smilšu kustību.

2.3. SUGAS KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

dabas aizsardzības vērtība

Dabas liegumā konstatētas piecas īpaši aizsargājamas augu sugas, septiņas Latvijā un Eiropā īpaši aizsargājamas putnu sugas un viena īpaši aizsargājama bezmugurkaulnieku suga.

Visas retās un aizsargājamās sugas trofiski un ekoloģiski ir saistītas ar gaišiem, retiem priežu sausieņu mežiem.

Dabas liegumā sastopamas Latvijā tipiskas, reģionam raksturīgas sugas, kā arī Latvijas floras un faunas retumi, kas raksturīgi Latvijas piekrastes priežu mežiem. Teritorijai raksturīgās augu sabiedrības ļoti lēni un pakāpeniski mainās eitrofikācijas ietekmē.

sociālekonomiskā vērtība

Lielākā sugu sociālekonomiskā vērtība ir to nozīme rekreācijas resursu un kvalitatīvas vides veidošanā. Nākotnē, iekļaujot dabas liegumu tūrisma maršrutos, sugas vārētu kalpot kā izziņas un apskates objekti, ja vien tas negatīvi neietekmēs atradņu lielumu.

ietekmējošie faktori

Vienīgais patreiz negatīvi ietekmējošais faktors ir augstā rekreācijas slodze un tās izraisītā vides eitrofikācija.

Atpūtas infrastruktūras iekārtošana ir priekšnoteikums, lai sadalītu slodzi teritorijā un tādējādi saglabātu dzīvotspējīgas reto un aizsargājamo sugu populācijas un samazinātu slodzi uz biotopiem.

2.4. TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS

dabas vērtības	sociālekonomiskās vērtības
teritorijas reljefs – kāpu valnis un patreiz Latvijā vienīgā kāpu deflācijas ieplaka	aiztur vēju un smiltis no jūras; potenciāla apbūves platība
bioloģiski vērtīgi, Latvijā un Eiropā reti un aizsargājami priežu sausieņu meži ar retām un aizsargājamām augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugu sabiedrībām	skābekļa avots; koksnes krāja; vizuāli augstvērtīgas slēgtu un atklātu ainavu perspektīvas; potenciāli piemērotas vietas skatu platformas ierīkošanai; atpūtas un sēņošanas vietas; iespēja izglītot sabiedrību un veikt zinātniskus pētījumus
tipiskas, retas un aizsargājamās augu sugas	piemērotas augu sugu mācīšanai, izglītībai un fotografēšanai, tikai rūpīgi pārdomājot, vai minētie pasākumi netraucē sugu atradnēm
tipiskas retas un aizsargājamās bezmugurkaulnieku un putnu sugas	iespējas novērot dzīvniekus; iespēja izglītot sabiedrību un veikt zinātniskus pētījumus

Analizējot dabas lieguma bioloģiskās un sociālekonomiskās vērtības, iezīmējas divi potenciāli konflikti:

- 1) potenciāli vērtīgas apbūvējamās platības ← → saglabāt Latvijā un Eiropā retus un aizsargājamus biotopus un teritorijai raksturīgo reljefu, kam ir gan bioloģiska, gan kultūrvēsturiska nozīme; saglabāt kāpu valni, kas norobežo Plieņciemu no jūras;
- 2) koksnes krāja ← → saglabāt bioloģiski vērtīgās priežu audzes, kas rada dzīvotni retām un aizsargājamām sugu sabiedrībām.

Lēmums par labu dabas aizsardzības prasībām pieņemts jau 1987. gadā, piešķirot teritorijai valsts nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas – dabas lieguma, statusu. Konkrētajā gadījumā dabas aizsardzības prasību ievērošana un bioloģisko vērtību saglabāšana nav savienojama ar intensīvu mežizstrādi un apbūvi jūras krastā.

Nākotnē ir iespējams sabalansēt ilgtspējīgu atpūtu un tūrismu teritorijā ar dabas aizsardzības prasību ievērošanu, kas ilgākā laika periodā varētu būt ienākumu avots teritorijas īpašniekiem un apsaimniekotājiem. Atpazīstamas vietas, kā Plieņciema kāpa, palielina Engures pagasta popularitāti un netieši vairo pagasta ienākumus arī patreiz, jo atpūtnieki izmanto pieejamos pakalpojumus pagasta teritorijā.

Zivju pārstrādes uzņēmuma ražotnes vieta potenciāli ir ļoti piemērota kā atpūtas centrs vai tūrisma informācijas centrs. Esošās būves ir iespējams rekonstruēt. Šis risinājums varētu novirzīt atpūtniekus no bioloģiski vērtīgākās lieguma daļas.

III DAĻA. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI

3.1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS IDEĀLIE JEB ILGTERMIŅA MĒRĶI

- I** saglabāts teritorijai raksturīgais kāpu un deflācijas ieplaku reljefs
- II** saglabātas dzīvotspējīgas tipiskās un aizsargājamās, kāpu mežiem raksturīgās sugu sabiedrības un nodrošināti apstākļi to izplatībai ārpus tagadējām atradnēm
- III** labiekārtota atpūtas un teritorijas dabas vērtību izziņas infrastruktūra, sadalīta atpūtnieku plūsma un novirzīta no jutīgākajām vietām

3.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRĶI PLĀNĀ APSKATĪTĀJAM APSAIMNIEKOŠANAS PERIODAM

Mērķu realizācija paredzēta sākot no plāna apstiprināšanas, ja nav norādīts mērķa izpildes termiņš, tad tas jāveic regulāri, visu plāna darbības laiku.

ADMINISTRATĪVIE un ORGANIZATORISKIE JAUTĀJUMI

1. Apstiprināta palielinātā dabas lieguma robeža;
2. Dabas lieguma robežas iezīmētas dabā gada laikā;
3. Izveidota dabas lieguma konsultatīvā padome;
4. Engures pagasta plānojumos atzīmētas dabas lieguma robežas un lielākie atpūtas un izziņas infrastruktūras objekti;
5. Veikta meža ierīcība privātajos īpašumos dabas liegumā;
6. Veikts SIA "Ulmes" zivju ceha ietekmes uz *NATURA* 2000 vietas – dabas lieguma "Pļieņciema kāpa", novērtējums, gada laikā;

TERITORIJAS BIOĻOĢISKO VĒRTĪBU SAGLABĀŠANA UN PALIELINĀŠANA

7. Netraucēta dabisko procesu attīstība 51,7 ha;
8. Samazinātas teritorijas bagātināšanās ar barības vielām sekas, 3 ha;
9. Samazināta pārmērīgā smilšu izpūšana gar Katrīnas ceļu un Vabu laukumā pie jūras;

ATPŪTAS UN IZZIŅAS INFRASTRUKTŪRAS LABIEKĀRTOŠANA

10. Labiekārtota teritorijas apskates un atpūtas infrastruktūra piecu gadu laikā un uzturēta visu plāna darbības laiku;

SABIEDRĪBAS IZGLĪTOŠANA UN INFORMĀCIJAS PIEEJAMĪBA

11. Sabiedrībai pieejama informācija par dabas vērtībām liegumā;

MONITORINGS

12. Izveidota monitoringa sistēma apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes un teritorijas attīstības dinamikas novērtēšanai.

IV DAĻA. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

4.1. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

Apsaimniekošanas pasākumi plānoti laika periodam no 2006. līdz 2015. gadam. Pasākumi sakārtoti piecās tematiskās grupās:

- A** - administratīvi un organizatoriski pasākumi;
- B** - bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un palielināšana;
- T** - tūrisma infrastruktūras uzlabošana;
- S** - sabiedrības informēšana;
- M** - izpēte un monitorings

5. tabulā (48.-60. lpp.) apkopoti visi ieteiktie apsaimniekošanas pasākumi, pasākuma pamatojums atrodams dabas aizsardzības plāna aprakstošajā un novērtējuma daļā (1. un 2. nodaļā), novērtēta pasākuma steidzamība (prioritāte)⁴ un vēlamais izpildes termiņš, kā arī nepieciešamie resursi un pasākuma potenciālais finansētājs⁵.

Pasākuma potenciālais izpildītājs ir konkrētās kadastra vienības īpašnieks, atkarībā no sabiedrības ieinteresētības, potenciālais izpildītājs var mainīties, vai tie var būt vairāki. Visi dabas lieguma apsaimniekošanas pasākumi un infrastruktūras izveidošanas un labiekārtošanas darbi jāveic, kopīgi saskaņojot pasākumu veikšanu, labiekārtojuma elementu vizuālo izskatu starp - Engures pagasta pašvaldību, VAS "LVM", kā arī privātpašnieku/-iem, ja pasākums veicams uz privātas zemes. Mērķis ir izveidot vizuāli vienota izskata infrastruktūras objektus, saskaņojot informatīvo stendu un norāžu tekstu ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

Tabulā norādīti arī pasākumu izpildes indikatori, lai novērtētu pasākumu efektivitāti un nepieciešamības gadījumā ieviestu korekcijas dabas aizsardzības plānā (skatīt arī 5.2. nodaļu).

Apsaimniekošanas pasākumu veikšanas vietas parādītas 8. pielikumā.

⁴ nodalītas 3 prioritātes. Pasākumu, kas identificēti kā I – prioritāri veikšanai aktīvi jāpiesaista līdzekļi

⁵ minēts pasākuma potenciālais finansētājs, jo izpildītāji var būt atkarīgi no konkursa rezultātiem un dotajā brīdī nav identificējami

Apsaimniekošanas pasākumu kopsavilkums

Nr. p.k.	Pasākums	Prioritāte un izpildes termiņš	potenciālais apsaimniekotājs un (nepieciešamie resursi – orientējoši)	Izpildes indikatori	Pielikuma Nr.
A	<i>Administratīvi un organizatoriski pasākumi</i>				
A.1.	Apstiprināta palielinātā dabas lieguma robeža;	I, 2005. gadā priekšlikums iesniegts Vides ministrijā	Papildus finansējums nav nepieciešams, paveikts plāna izstrādes ietvaros	Lieguma robeža saistīta ar biotopu dabiskajām robežām	8.1.
Izstrādāto robežas aprakstu un shēmu ar pamatojumu plānots iesniegt LR Vides ministrijā izskatīšanai, saskaņā ar normatīvajiem aktiem, līdz 2005. gada beigām (3.2. pielikums).					
A.2.	Dabas lieguma robežas iezīmētas dabā gada laikā Uzstādīta viena zīme – iebraukt aizliegts	I, Engures pašvaldība, sadarbība ar VAS "LVM" un DAP	Obligātais minimums 4 stabi un zīmes Viens stabs un viena zīme; Viens stabs ar zīmi LVL 5,00	Dabā redzama lieguma robeža	8.2.
Precizētās dabas lieguma robežas jāiezīmē dabā, saskaņā ar normatīvajos aktos norādītajām prasībām, gada laikā. Pēc robežas paplašināšanas, dabā robežas zīmes jāmaina. Obligāti nepieciešamas četras zīmes, atkarībā no pašvaldības iespējām, var izvietot vairāk zīmju.					
A.3.	Dabas lieguma konsultatīvās padomes izveidošana	II, ieteicams organizēt Engures pašvaldībai	Sākumā sabiedriskā kārtā, pēc tam, atkarībā no izlemtā	Vienota izpratne par pasākumiem liegumā, informācijas aprīte starp īpašniekiem, apsaimniekotājiem un ieinteresētajām personām	-

Nr. p.k.	Pasākums	Prioritāte un izpildes termiņš	potenciālais apsaimniekotājs un (nepieciešamie resursi – orientējoši)	Izpildes indikatori	Pielikuma Nr.
Efektīvākai dabas lieguma teritorijas apsaimniekošanai, ieteicams izveidot konsultatīvo padomi, kas sastāvētu no pagasta pašvaldības pārstāvjiem, Zemgales mežsaimniecības pārstāvjiem, zemes īpašniekiem, kā arī citām ieinteresētām personām. Pasākuma organizēšanu var uzņemt arī citas ieinteresētās puses, obligāti piesaistot teritorijas īpašniekus un apsaimniekotājus.					
A.4.	Engures pagasta plānojumos atzīmētas dabas lieguma robežas un lielākie atpūtas un izziņas infrastruktūras objekti;	I, gada laikā	Engures pašvaldība, pašvaldības budžets	Vienota informācija par dabas liegumu	8.2.
A.5.	Veikta meža ierīcība pagasta un privātajos īpašumos dabas liegumā;	II, divu gadu laikā	Engures pašvaldība un privātpašnieki	Visām meža zemēm dabas liegumā ir veikta ierīcība, kas atvieglos apsaimniekošanu un teritorijas pārvaldi	8.1.
Pagasta un 12 privātpašumā esošām meža platībām pēdējā meža ierīcība datējama ar 1985. gadu, kad pastāvēja zvejnieku kolhozs "Engure". Tas ļoti apgrūtinā teritorijas pārvaldi un apsaimniekošanu, kā arī aizsardzības pazīmju reģistrēšanu datu bāzē.					
A.6.	Veikts SIA "Ulmes" zivju ceha ietekmes uz <i>NATURA</i> 2000 vietas – dabas lieguma "Pļieņciema kāpa", novērtējums	I, gada laikā	MN SIA "Ulmes" vai patreiz neidentificēts finansētājs; orientējošās izmaksas 1.fāze LVL 300 2.fāze LVL 500 3.fāze LVL atkarībā no 2.fāzes rezultātiem, no LVL 1500-5000	Precīza un skaidra informācija par zivju ceha darbību un ietekmi uz dabas liegumu	-

Nr. p.k.	Pasākums	Prioritāte un izpildes termiņš	potenciālais apsaimniekotājs un (nepieciešamie resursi – orientējoši)	Izpildes indikatori	Pielikuma Nr.
Zivju ceha darbības negatīvās izpausmes un komunikācijas trūkums starp iedzīvotājiem un ceha vadību tika aprakstīts jau iepriekšējā dabas aizsardzības plānā (1997). 2005. gadā situācija nav mainījusies: jūras krastā ierīkotas bioloģiskās ūdens attīrīšanas iekārtas, no skursteņa izplūst dūmi ar nepatīkamu un spēcīgu smaku. Plāna izstrādes laikā LDF, ar ierakstītas vēstules starpniecību (02.08.2005) un uzraudzības grupas sēdē (1.2. pielikums), lūdza Ventspils RVP informēt par pārbaudēm un to rezultātiem, saistībā ar minētā ceha darbību. Ventspils RVP atbilde aplūkojama 7. pielikumā. Plānojot kādas saimnieciskas darbības tuvu <i>NATURA</i> 2000 teritorijai tiek prasīts šāds novērtējums. Šajā gadījumā potenciāls, bioloģisko daudzveidību negatīvi ietekmējošs, objekts jau atrodas teritorijā, un par tā darbības izraisīto efektu uz vidi ziņas iegūt ir sarežģīti, un tās ir nepilnīgas (7. pielikums). Patreiz nav iespējams adekvāti novērtēt zivju ceha darbības izraisītās ietekmes un plānot pasākumus liegumā, tāpēc, lai pamatoti atrisinātu šo situāciju, jāveic zivju ceha ietekmes uz <i>NATURA</i> 2000 vietu – “Plienčiema kāpa”. Eiropas valstīs ierasta prakse ir kompensēt dabai radītos draudus, veicot dažādus pasākumus, piemēram, ierīkojot takas, vācot atkritumus, rūpējoties par reto sugu populāciju vitalitāti utt. Ceha vadība nodrošina atkritumu vākšanu ceha apkārtnē. Nākotnē vēlams precizēt ceha kopjamo platību.					
B <i>Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un palielināšana</i>					
B.1.	Netraucēta dabisko procesu attīstība 51,7 ha 1) neiejaukšanās; 2) viena mikrolieguma izveidošana	I, visu laiku	1) nav jāiegulda līdzekļi; 2) LDF plāna izstrādes ietvaros;	Saglabātas un dabas lieguma bioloģiskās vērtības un ainava;	8.1.
1) neiejaukšanās dabiskajos procesos mežos 51,7 ha platībā; neveikt nekādu mežsaimniecisko darbību; neizvēkt kritālas, zarus un sausokņus, kuru diametrs ir lielāks par 20 cm; 2) izveidot vienu mikroliegumu priežu sveķotājkoksngrauža aizsardzībai					

Nr. p.k.	Pasākums	Prioritāte un izpildes termiņš	potenciālais apsaimniekotājs un (nepieciešamie resursi – orientējoši)	Izpildes indikatori	Pielikuma Nr.
B.2.	Samazinātas teritorijas bagātināšanās ar barības vielām sekas, 3 ha	II, reizi 10 gados (2006. un 2015. gadā)	Engures pašvaldība, privātīpašnieki; Sabiedriskā kārtā LVL 15,00; Algojot strādniekus – dārgāk;	Samazināts lapu koku un krūmu blīvums ap kapiem un Vabu laukumā; Vabu laukumā iznīcinātas spireju audzes	8.1.
- retināt baltapses, un izplaut spirejas lieguma dienvidu daļā Vabu laukumā; - ap kapiem reizi 10 gados jāizcērt jaunie lapu koki, īpaši kļavas;					
B.3.	visā lieguma teritorijā izvietoti būrīši, tā, lai tos nevarētu aizsniegt cilvēks.	II, atkarībā no līdzekļiem	Viens būrītis - ~3 LVL		-
Būrīši paredzēti galvenokārt tītiņam - jāizliek zilītēm piemēroti būrīši, un meža balodim. Izsmeļošas konsultācijas ir pieejams Latvijas ornitoloģijas biedrībā (LOB).					
B.4.	Samazināta pārmērīgā smilšu izpūšana gar Katrīnas ceļu un Vabu laukumā pie jūras: 1) veidojot kārklu pinumus – pagasts, privātie, VAS "LVM"; 2) stādot smiltāja kārkļus – pagasts un privātie; 3) stādot kāpu niedri – pagasts un privātie; 4) pie kapiem novietota viena smilts kaudze - pagasts	II, 2006. gadā un katru gadu, pēc nepieciešamības jāuztur	Engures pašvaldība un privātīpašnieki, VAS "LVM", katrs savā zemē, vai apvienojoties; Sabiedriskā kārtā, talka, LVL 500, Algojot strādniekus LVL 1500 Katru gadu jāparedz uzturēšanas izdevumi, atkarībā no veicamajiem darbiem;	Nostiprinātas izejas uz jūru, samazināta smilšu izpūšana, veicinot pelēkās kāpas attīstību un virzot atpūtnieku plūsmu	8.1. un 8.1.1.

Nr. p.k.	Pasākums	Prioritāte un izpildes termiņš	potenciālais apsaimniekotājs un (nepieciešamie resursi – orientējoši)	Izpildes indikatori	Pielikuma Nr.
	Lai mazinātu un pakāpeniski novērstu vēl fragmentāri saglabājušās vētras noskalotās un cilvēku izbradātās un vēja izpūstās priekškāpas atjaunošanos, posmā no Katrīnas ceļa līdz takai uz jūru gar zivju kūpinātavu (pārskata karte pielikumā) veicama kārkļu un kāpu graudzāļu stādīšana, kas pie takām kombinējama ar zaru pinumu žodziņu ierīkošanu. Uzraudzības grupā izlemts lielākoties stādīt kāpu graudzāles, izņēmuma gadījumos kārkļus. Īpaša vērība veltāma vietām, kur takas iziet pludmalē. Pie galvenās takas, kas pirms zivju kūpinātavas iznāk pludmalē (te saglabājušies esošās kārkļu audzes un neliela priekškāpa), ieteicams ierīkot zaru pinumu žodziņu. Pret taku, kas ved tieši uz plašo deflācijas ieplaku, lai mazinātu tālāku izbradāšanu un izpūšanu, ieteicams gar takas abām pusēm izveidot zaru pinumu žodziņus. Pret Katrīnas ceļa galveno taku uz pludmali, kura aprīkojama ar koka laipu, ierīkojami zaru pinumu žodziņi un gar to iekšzemes pusi stādāmas kārkļi vai kāpu graudzāles. Iecirknī starp Katrīnas ceļa taku (laipu) un taku uz plašo deflācijas ieplaku (Vabu lauku), kur pēc 2001. un 2005. gadu vētrām priekškāpa un nelieli kārkļu puduri noskaloti, vēlams atjaunot kārkļu stādījumus. Nedaudz uz ziemeļrietumiem (uz Kesterciema pusi) no Katrīnas ceļa takas, kur galvenokārt koncentrējas atpūtnieki, kur priekškāpa praktiski ir izpūsta, izbradāta un pāri iet vairākas takas uz Plieņciemu, veicami visnopietnākie vēja erozijas mazināšanas un novēršanas pasākumi. Gar bijušās priekškāpas nelielās kraujas piekāji ierīkojams zaru pinumu žogs, bet gar tā iekšzemes pusi stādāmi kārkļi vai kāpu graudzāles. Pāri vēja sapūsto pauguriņu korei līdz aiz tā esošajām izpūšanas ieplakām ierīkojama koka laipa, bet izpūstās nogāzes aprīkojamas ar zaru pinumu žodziņiem (līdz 0.5 m augstiem), lai novērstu tālāku izbradāšanu un vēja izpūšanu. Lai mazinātu izpūšanas ieplaku paplašināšanos (to sekmē apmeklētāju izbradāšana un sauļošanās vējainā laikā) arī ieplakās uz Kesterciema pusi no Katrīnas ceļa ierīkojami zaru pinumu žodziņi. Atklāts paliek jautājums- ko darīt ar Katrīnas ceļa pārrakuma izbradāto un daļēji vēja izpūsto Plieņciema kāpas nogāzi. Nostiprināt to ar zaru pinumu žodziņu rindām paralēli nogāzes slīpumam vai atstāt patreizējā stāvoklī. Ierīkojot zaru pinumu žodziņus šī klajā nogāze ziemā nevarēs tikt izmantota kā dabiska slēpotāju u.c. atpūtas veidu vieta. Plašā deflācijas ieplaka (Vabu lauks) acīmredzot pagaidām atstājama bez izmaiņām, jo, aprīkojot takas uz jūru pa Katrīnas ceļu un gar zivju kūpinātavu ar koka laipām uz pludmali, ievērojami samazināsies staigāšana pāri kāpai pa daudzajām takām. Smilšu klajumu nedrīkst apstādīt ar parasto un kalnu priedi, lai notiktu dabiska smilts stabilizācija un pelēkās kāpas veidošanās. Ar parasto priedi var apstādīt tikai joslu gar zivju ceļu. Citās vietās krasta aizsardzības pasākumi pret vēja izpūšanu un krasta noskalošanu vētru laikā nav būtiski un pagaidām neprasa plānot un veikt aizsardzības pasākumus. Apjomīgākie darbi paredzēti Vabu laukumā un Katrīnas ceļa apkārtnē, kas atrodas uz privātas un pašvaldības zemes. Salīdzinoši nelielā apjoma pasākumi (~40 m kopgarumā) paredzēti VAS “LVM” zemēs – pie lieguma DA robežas un nogāzē Kesterciemā				

Nr. p.k.	Pasākums	Prioritāte un izpildes termiņš	potenciālais apsaimniekotājs un (nepieciešamie resursi – orientējoši)	Izpildes indikatori	Pielikuma Nr.
T	Labiekārtota teritorijas apskates un atpūtas infrastruktūra piecu gadu laikā un uzturēta visu plāna darbības laiku				
Viens no galvenajiem pasākumiem, ir labiekārtot esošo atpūtas infrastruktūru un virzīt atpūtnieku plūsmu liegumā. Labiekārtojot teritoriju, jāizmanto koka baļķi un dēļi, soli, atkritumu urnas, tualetes jātaisa no koka, lai tie harmoniski iekļautos ainavā un nebūtu uzkrītoši. 8.2. kartē norādītas vietas, kur jāveic labiekārtošanas darbi. Parādītas arī ieteicamās vietas, kur izvietot informācijas standus, norādes un nelielus standus ar informāciju par konkrētu vietu liegumā. Labiekārtojamo taku garums 54. lpp. <i>Taku segums</i> Nepieciešams nostiprināt un iekārtot vairākas lielākās takas, veidojot tām koka laipu vai priežu mizu mulču segumu. Koka laipas vislabāk pasargā zemesdzi no nomīdīšanas un nodrošina vieglāku pārvietošanos pa takām, mulčas segums ir vieglāk uzturams un lētāks. Lai ierobežotu takas izplešanos, tai nepieciešams veidot dēļu maliņu. <i>Taku un atpūtas vietu labiekārtojums</i> Soliņu un atkritumu urnu ierīkošana gar takām un cilvēku uzturēšanās vietās ir tikpat svarīga, cik pašu taku ierīkošana. Soliņu un atkritumu tvertņu atrašanās vietu var apvienot, to izveidei izmantojami videi draudzīgi materiāli. Ieteicams atkritumu tvertnes veidot no koka Būtiskākais ir iekārtot tās takas, kas ir perpendikulāras jūrai, jo tām jāiztur vislielākais atpūtnieku spiediens. Veidojot takas, ieteicams ietvert sekojošus apskates objektus: īpatnējās, likās priedes, izskaidrojot to veidošanos, vecās, bioloģiski nozīmīgās priedes, norādot uz to nozīmi ligzdojošajiem putniem, nokaltušas priedes, norādot uz to nozīmi kukaiņiem. Ieteicams dabas lieguma dienvidu daļā iekārtot izziņas taku, piespraužot pie augu grupām mazu zīmīti ar tā nosaukumu latviski un latīniski. Ieteicams izveidot vismaz 30 zīmes, lai aptvertu tipiskākās piekrastes augu sugas. Zīme pie atvašu saulrieteņa jāliek mazo audžu malā, lai “apietu” lielākās audzes, tādējādi tās pasargājot no palielinātas cilvēku intereses. Izziņas taku nav jāreklamē, tā paredzēta lēnu pastaigu cienītājiem, vietējiem iedzīvotājiem, bet ne plašam apmeklētāju lokam. Lielākā atpūtnieku pieplūduma sezonā, teritoriju uzrauga sabiedriskais inspektors un savāc atkritumus, pasākuma finansēšana kopīga - VAS “LVM” un Engures pašvaldība.					

Nr. p.k.	Pasākums	Prioritāte un izpildes termiņš	potenciālais apsaimniekotājs un (nepieciešamie resursi – orientējoši)	Izpildes indikatori	Pielikuma Nr.
T.1. Žogi un vārti	1) zems norobežojošs baļķu žogs – barjera 2) zems norobežojošs baļķu žogs – barjera ar diviem šauriem vārtiem un ar vieniem slēdzamiem vārtiem meža ceļa platumā;	I, divu gadu laikā	VAS “LVM”, 109 m VAS “LVM”, pasākumā ieinteresēti privātīpašnieki un pagasts, kas varētu piedalīties pasākuma finansēšanā, 915 m Kopā 1024 metri	Virzīta atpūtnieku plūsma, ierobežotas iebraukšanas iespējas liegumā	8.2.
T.2. WC	Uzstādītas 3 sausās tualetes Divas sausās tualetes, atkarībā no līdzekļiem	I, divu gadu laikā III	Vienu tualeti uzstāda: 1) VAS “LVM”; 2) pašvaldība; 3) privātīpašnieki VAS “LVM” Viena tualete ~180 LVL	Samazināta vides eutrofikācija	8.2.
T.3. soli un urnas	Divās vietās uzstādīti, katrā: četri soli un divas atkritumu urnas uz koka platformas līdz 4*4 m; Trīs vietās soli un urnas uzstādāmi atkarībā no līdzekļiem	II, trīs gadu laikā III	Vienu komplektu uzstāda: 1) VAS “LVM”; 2) pašvaldība VAS “LVM” Viens sols – 30 LVL Viena urna – 25 LVL	Labiekārtotas nelielās jau esošās atpūtas vietas	8.2.

Nr. p.k.	Pasākums	Prioritāte un izpildes termiņš	potenciālais apsaimniekotājs un (nepieciešamie resursi – orientējoši)	Izpildes indikatori	Pielikuma Nr.
* VAS „LVM”, labiekārtojot taku, kas pāri kāpai ved uz atpūtas vietu lieguma centrālajā daļā, ieteicams šo taku pagarināt līdz pludmales sākumam. Iespējama 1-2 solu uzstādīšana vietā, kur taka iziet uz pludmali; kā arī viena sola uzstādīšana takas malā, kāpas virsotnē. Vēlams blakus soliēm uzstādīt atkritumu urnas.					
T.4. uguns	Likvidētas ugunsgrāvu vietas visā teritorijā	I, gada laikā, pēc nepieciešamības atkārtot	Sabiedriskā kārtā – talka/pagasts/VAS “LVM” - kopdarbs	Samazināta ugunsbīstamība teritorijā	-
T.5. Trepes un margas	Uzstādītas koka trepes ar margām četrās vietās	viena – I divu gadu laikā; divas – II, trīs gadu laikā viena – III	Pagasts, 45 m privātpašnieki 41 un 17 m, kopā 58 m VAS “LVM” 42m;	Samazināta smilts erozija stāvajās nogāzēs, labiekārtota vide	8.2.
T.6. I taka	Ar dēļu segumu stiprinātas takas sešās vietās	I, divu gadu laikā	VAS “LVM” – trīs vietas, kopā 682 m Pašvaldība – viena taka, kopā 327 m; Privātie - viena taka-200 m; Kopgarums – 1209 m	Virzīta atpūtnieku plūsma, samazināta smilšu izpūšana	8.2.
T.7. II taka	Ar dēļu segumu stiprinātas takas trīs vietās, bez seguma	II, četru gadu laikā	Privātpašnieki Ar segumu 301, bez seguma 51 m;	Virzīta atpūtnieku plūsma, labiekārtotas takas vietējo iedzīvotāju vajadzībām	8.2.
T.8. III taka	Iekārtota viena izziņas taka;	III, atkarībā no līdzekļiem	VAS “LVM” Ar segumu 356 m Bez seguma 675 m	Veicināta sabiedrības izglītošana	8.2.

Nr. p.k.	Pasākums	Prioritāte un izpildes termiņš	potenciālais apsaimniekotājs un (nepieciešamie resursi – orientējoši)	Izpildes indikatori	Pielikuma Nr.
T.9. uz jūru	Izvietotas sešas norādes – uz jūru	II, piecu gadu laikā	4 - VAS "LVM" 1 – pagasts; 2 – privātīpašnieki viena norāde – 5,00LVL	Labiekārtota infrastruktūra, virzīta atpūtnieku plūsma	8.2.
T.10.	Viens stends pie kapiem par smilšu izmantošanu	I, divu gadu laikā	pašvaldība	Cilvēki informēti par smilts lietošanu	8.2.
T.11.	Viens stends pie ēkām par stādījumu iekārtošanu	II, piecu gadu laikā	pašvaldība	Cilvēki informēti par ieteicamajiem stādījumiem liegumā	8.2.
T.12.	Trīs lieli informācijas stendi	I, divu gadu laikā	2 - VAS "LVM"; 1 - pašvaldība	Pieejama informācija par liegumu, tā vērtībām, atļauto un aizliegto	8.2.
T.13.	Likvidēt atpūtas vietu lieguma ziemeļos	II, trīs gadu laikā	VAS "LVM"	Vieta netiek izmantota ilgstošai atpūtai	8.2.
T.14.	Viens stends pie Katrīnas ceļa	II, trīs gadu laikā	pašvaldība	Informācija par Katrīnas ceļu	8.2.
T.15.	Viens stends Vabu laukumā	I, divu gadu laikā	Privātīpašnieki, pašvaldība	Informācija par Vabu laukumu	8.2.

Nr. p.k.	Pasākums	Prioritāte un izpildes termiņš	potenciālais apsaimniekotājs un (nepieciešamie resursi – orientējoši)	Izpildes indikatori	Pielikuma Nr.
T.16.	Viens stends izziņas takas sākumā -informācija par dabiskajiem meža biotopiem un vecām priedēm -informācija par augiem; informācija par jūras krastu -viena zīme – bīstami -četras zīmes ar uz abām pusēm vērstām bultām	III, ja izveido izziņas taku	VAS “LVM”	Informācija par izziņas taku	8.2.
T.17.	Iekārtots viens skatu tornis un trīs skatu platformas	III, atkarībā no līdzekļiem un būtiskas vajadzības	Tornis un viena platforma - VAS “LVM”; Viena platforma – pašvaldība; divas platformas – privātīpašnieki	Iespējams vērot vizuāli augstvērtīgu ainavu. Jāņem vērā, ka skatu torņa ierīkošanas rezultātā var palielināties rekreācijas slodze uz DL, kā rezultātā var tikt ietekmētas dabas vērtības.	8.2.
T.18.	Atjaunotas trīs laipas pār Dzirnupītei	II, atkarībā no līdzekļiem;	Viena – pašvaldība; Divas – privātīpašnieki;	Droša upes šķērsošana, vizuāli vienota dabas lieguma atpūtas un izziņas infrastruktūra	8.2.
T.19.	Taka bez seguma paralēli jūrai no kapiem līdz Ķesterciemam	III, atkarībā no līdzekļiem	VAS “LVM”, sadarbībā ar pašvaldību, 2760 m	Nākotnē iekārtojama taka bez seguma vizuāli pievilcīgas piekrastes ainavas aplūkošanai	8.2.

Nr. p.k.	Pasākums	Prioritāte un izpildes termiņš	potenciālais apsaimniekotājs un (nepieciešamie resursi – orientējoši)	Izpildes indikatori	Pielikuma Nr.
S					
Sabiedrības izglītošana un informēšana					
S.1. T.5,8, 16	Izziņas taka un informācija tās malās – 30 koka zīmes	III	VAS "LVM" 30 – īsi mietiņi; 30 – finiera zīmes, līdz 30*30 cm lielas;	Sabiedrība informēta par dabas lieguma vērtībām, aizliegto un atļauto liegumā	-
S.2.	Plāna kopsavilkums	III	VAS "LVM" vai cits interesents		
S.3.	Buklets par dabas liegumu	II	VAS "LVM", vai cits interesents; LVL 300-500		
S.4.	Ievietota informācija internetā	III	VAS "LVM", pašvaldība, LDF, sabiedriskā speciālista darba ietvaros		
Sabiedrībai pieejama informācija par dabas vērtībām liegumā Stendi, norādes, informācija pagastā, ideālā gadījumā plāna kopsavilkums populārzinātniskā valodā ar shēmām un fotogrāfijām. Pēc apstiprināšanas, dabas aizsardzības plāns tiks ievietots Dabas aizsardzības pārvaldes, Latvijas Dabas fonda, VAS "LVM" un Engures pagasta pašvaldības mājas lapā. Plānota viena talka 2006. gada pavasarī. Informācijas stendi, norādes.					

Nr. p.k.	Pasākums	Prioritāte un izpildes termiņš	potenciālais apsaimniekotājs un (nepieciešamie resursi – orientējoši)	Izpildes indikatori	Pielikuma Nr.
M	Izveidota monitoringa sistēma apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes un teritorijas attīstības dinamikas novērtēšanai				
M.1.	veģetācija	I	Koordinē dabas aizsardzības plāna ieviesējs/-i, sadarbībā ekspertiem;	Informācija par dabas vērtībām un procesiem liegumā, kas palīdzēs plānot teritorijas izmantošanu un aizsardzību;	-
Reizi gadā jānovērtē veģetācijas dabiskums, nomīdīšanas ietekme, augu sugu sastāvs un segums priežu mežā, Katrīnas ceļā un Vabu laukumā, kā arī pelēkajās kāpas. Jānovērtē lielākās reto augu audzes, to vitalitāte un platība. Ieteicams iekārtot pastāvīgos parauglaukumus kuros katru gadu jāapraksta veģetācija pēc Brauna-Blankē metodes. Jābūt parauglaukumiem dabas lieguma ziemeļu, centrālajā un dienvidu daļas priežu mežos. Katrīnas ceļā un Vabu laukumā jāveido parauglaukumu transekti no pludmales virzienā uz iekšzemi. Parauglaukuma izmērs mežā – 5x5 metri. Katrīnas ceļā un Vabu laukumā – 3x3 metri.					
M2	smilts izpūšana Katrīnas ceļā un Vabu laukumā	I			
Sadarbībā ar LU ĢZZF speciālistiem, jānovērtē smilts akumulācijas un izpūšanas intensitāte Katrīnas ceļā un Vabu laukumā, gadā reizi					

Nr. p.k.	Pasākums	Prioritāte un izpildes termiņš	potenciālais apsaimniekotājs un (nepieciešamie resursi – orientējoši)	Izpildes indikatori	Pielikuma Nr.
M3	priežu sveķotājkoksngrauzis	II			
	Reizi trīs gados novērtēt populācijas vitalitāti un izplatību dabas liegumā				
M4	retās un aizsargājamās putnu sugas	II			
	Reizi gadā jānovērtē līdz šim konstatēto reto un aizsargājamo putnu sugu sastopamība dabas liegumā				

4.2. IETEICAMĀIS ZONĒJUMS

Funkcionālo zonu nodalīšana dabas lieguma „Pliņciema kāpa” teritorijā nav nepieciešama, jo dabas lieguma platība ir neliela (60,58 ha) un kopumā, visā teritorijā paredzēti vienoti apsaimniekošanas pasākumi un ierobežojumi.

V DAĻA. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA

5.1. PLĀNA IEVIEŠANAS PRAKTISKIE ASPEKTI

Potenciālais dabas aizsardzības plāna ieviesējs – VAS „Latvijas Valsts Meži” Zemgales mežsaimniecība, sadarbībā ar Engures pagasta pašvaldību un Dabas aizsardzības pārvaldi.

5.2. PLĀNA ATJAUNOŠANA

Dabas aizsardzības plāna atjaunošana paredzēta 2015. gadā.

Plānu atjaunojot, nepieciešams pievērst uzmanību situācijas izmaiņām ar MN SIA „Ulmes” piederošo zivju pārstrādes uzņēmuma ražotni; antropogēnās slodzes izmaiņām; kā arī izvērtēt dotajā dabas aizsardzības plānā piedāvāto apsaimniekošanas pasākumu veikšanas efektivitāti. Nepieciešamības gadījumā apsaimniekošanas pasākumi pārskatāmi un papildināmi.

5.3. NEPIECIEŠAMIE GROZĪJUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMOS

Engures pagasta teritoriālajā plānojumā jāveic atbilstošas izmaiņas, iezīmējot kartēs precizēto dabas lieguma robežu, kā arī lielākās atpūtas vietas un takas.

5.4. PRIEKŠLIKUMI TERITORIJAS INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTAM

Dabas lieguma “Plieņciema kāpa” aizsardzības nodrošināšanai nav nepieciešami atsevišķi teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

PIELIKUMS

Sabiedrības informēšana un plāna izstrādes process

- 1.1. Informatīvās sēdes protokols
- 1.2. 20.07.2005. uzraudzības grupas sēdes protokols
- 1.3. 08.09.2005. uzraudzības grupas sēdes protokols
- 1.4. 27.10.2005. plāna 1. redakcijas sabiedriskā apspriešana
- 1.5. 02.11.2005. uzraudzības grupas sēdes protokols
- 1.6. 17.11.2005. uzraudzības grupas sēdes protokols

Teritorijas apraksts

2. Zemes īpašumu veidu karte
- 3.1. Spēkā esošās dabas lieguma robežas shēma un apraksts
- 3.2. Precizētās dabas lieguma robežas ar paplašinājumu shēma un robežas apraksts
4. Augšņu grupas (FAO klasifikācija)

Bioloģiskais apraksts

- 5.1. Retās un aizsargājamās augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugas, karte
- 5.2. Retās un aizsargājamās augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugas, tabula
- 6.1. Mežaudžu plāns, karte
- 6.2. Meža taksācijas apraksti, tabula
- 6.3. Biotopi pēc Latvijas biotopu klasifikācijas, karte
- 6.4. Aizsargājамie biotopi, karte
- 6.5. Dabas vērtības, karte

7. LR VVD Venstpils RVP 26.09.2005. vēstules Nr. 9.4.-6.2/78 kopija

Plānotie pasākumi

- 8.1. Apsaimniekošanas pasākumi, karte
 - 8.1.1. Smilšu izpūšanas samazināšanas pasākumi
- 8.2. Potenciālā atpūtas un izziņas infrastruktūra, karte